

Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet föreslår om mål för funktionshinderspolitiken. Enligt utskottet bör målformuleringen även i fortsättningen innehålla en koppling till mänsklig mångfald som grund eftersom det tydligare belyser att människors skiftande funktionalitet omfattas. Därför föreslår utskottet ett mål med delvis annan lydelse än regeringens förslag till mål. Utskottets förslag grundas på en motion.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till inriktning för funktionshinderspolitiken.

Vidare föreslår utskottet två tillkännagivanden till regeringen. Det ena tillkännagivandet handlar om att det behöver tas ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken. Utskottets förslag grundas på en motion. Med utnyttjande av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet även ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att alla personer med funktionsnedsättning som har beviljats en insats ska få möjlighet att välja utförare enligt ett tillkännagivande som riksdagen gjorde våren 2017.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I betänkandet finns 20 reservationer (S, SD, MP, C, V, L, KD). I två av reservationerna (S, MP, V) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken.

Sju yrkanden i följdmotioner.

Cirka 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16, 2016/17 och 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utskottets överväganden.....	10
Inledning.....	10
Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken	10
FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	18
Stöd till personer med funktionsnedsättning	23
Hjälpmedel m.m.	46
Motioner som bereds förenklat.....	58
Reservationer	59
1. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, punkt 1 (SD)	59
2. Samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken, punkt 2 (S, MP, V).....	59
3. Funktionshinderspolitikens utformning, punkt 3 (C).....	60
4. Funktionshinderspolitikens utformning, punkt 3 (V)	61
5. Funktionshinderspolitikens utformning, punkt 3 (KD).....	62
6. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, punkt 5 (L).....	62
7. Insatser enligt LSS, punkt 6 (C, V, L, KD).....	63
8. Grundläggande behov, punkt 8 (C, KD).....	64
9. Ersättning från kommunen, punkt 9 (SD, C)	64
10. Ersättningssystem, punkt 10 (SD)	65
11. Daglig verksamhet, punkt 11 (SD)	65
12. Valfrihet, punkt 12 (S, MP, V)	66
13. Rätten till hjälpmedel, punkt 13 (SD).....	66
14. Förtydligande av hälso- och sjukvårdslagen, punkt 14 (SD, L).....	67
15. Likvärdig hjälpmedelsförskrivning, punkt 15 (SD, V)	67
16. Ledarhundar till synskadade, punkt 16 (SD)	68
17. Teckentolk, punkt 17 (SD)	68
18. Hbtq-personer med funktionsnedsättning, punkt 18 (V)	69
19. Bilstöd, punkt 20 (KD)	69
20. Insatser för att förflytta sig, punkt 21 (SD, L)	70
Särskilda yttranden	71
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (M).....	71
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (SD)	71
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (C).....	71
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (L).....	71
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (KD).....	72
6. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken (KD)	72
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	73
Propositionen	73
Följdmotionerna	73
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	74
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	74

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	75
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	82
<i>Bilaga 3</i>	
Trafikutskottets yttrande 2017/18:TU2y	83

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken

Riksdagen

a) godkänner vad utskottet föreslår om mål för funktionshinderspolitiken,

b) godkänner vad regeringen föreslår om inriktningen för funktionshinderspolitiken.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3751 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 1 och bifaller delvis proposition 2016/17:188.

Reservation 1 (SD)

2. Samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3751 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 2.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. Funktionshinderspolitikens utformning

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 86,

2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 89,

2016/17:3750 av Anders W Jonsson och Per Lodenius (båda C),

2017/18:1122 av Hanna Westerén (S),

2017/18:2188 av Maria Stockhaus (M) och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 112.

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (KD)

4. Redovisning av resultat

Riksdagen avslår motion

2017/18:1750 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M).

5. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:946 av Anders Österberg (S),

2016/17:1335 av Niclas Malmberg (MP),

2016/17:1612 av Börje Vestlund (S),
2016/17:3018 av Per Lodenius och Helena Lindahl (båda C),
2017/18:223 av Bengt Eliasson (L),
2017/18:2617 av Anders Österberg och Laila Naraghi (båda S) och
2017/18:3015 av Carl Schlyter (MP).

Reservation 6 (L)

6. Insatser enligt LSS

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkandena 1 och 2,
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkandena 1 och 2,
2017/18:2942 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och
2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 118.

Reservation 7 (C, V, L, KD)

7. Intentionerna med LSS

Riksdagen avslår motion

2017/18:1396 av Lars Mejern Larsson (S).

8. Grundläggande behov

Riksdagen avslår motion

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 115 och 116.

Reservation 8 (C, KD)

9. Ersättning från kommunen

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 16,
2017/18:3206 av Lars Beckman (M) och
2017/18:3764 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 9 (SD, C)

10. Ersättningsystem

Riksdagen avslår motion

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 10 (SD)

11. Daglig verksamhet

Riksdagen avslår motion

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 7–9.

Reservation 11 (SD)

12. Valfrihet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att alla personer med funktionsnedsättning som har beviljats en insats ska få möjlighet att

välja utförare enligt ett tillkännagivande som riksdagen gjorde våren 2017, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Reservation 12 (S, MP, V)

13. Rätten till hjälpmedel

Riksdagen avslår motion

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 10–12.

Reservation 13 (SD)

14. Förtydligande av hälso- och sjukvårdslagen

Riksdagen avslår motion

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 14 (SD, L)

15. Likvärdig hjälpmedelsförskrivning

Riksdagen avslår motion

2017/18:2942 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 15 (SD, V)

16. Ledarhundar till synskadade

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 14,

2017/18:1698 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 och

2017/18:2618 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S).

Reservation 16 (SD)

17. Teckentolk

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3749 av Carina Herrstedt m.fl. (SD),

2017/18:52 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1 och

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 17 (SD)

18. Hbtq-personer med funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motion

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 18 (V)

19. Telefonsupport för internetanvändning

Riksdagen avslår motion

2017/18:2689 av Sultan Kayhan m.fl. (S).

20. Bilstöd

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1520 av Lars Beckman (M) och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 119.

Reservation 19 (KD)

21. Insatser för att förflytta sig

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 3 och

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 12.

Reservation 20 (SD, L)

22. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 21 november 2017

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Ann-Britt Åsebol (M), Christina Östberg (SD), Bengt Eliasson (L) och Eva Lohman (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken och sju yrkanden i fyra följdmotioner. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Vidare behandlas ca 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16, 2016/17 och 2017/18. Av dessa behandlas ca 20 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, se bilaga 2.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Utskottet har berett trafikutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och inkomna följdmotioner i de delar som berör trafikutskottets beredningsområde. Yttrandet återges i bilaga 3.

Som ett led i beredningen av detta ärende har den särskilda utredaren i Utredningen om översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (S 2016:03) med medarbetare informerat utskottet om utredningens arbete vid utskottssammanträdet den 24 oktober 2017.

Som ett led i beredningen av ett angränsande ärende (förslag till initiativ om direktiv till en utredning om lagen [1993:387] om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, se bl.a. prot. 2016/17:44) har följande personer informerat utskottet om LSS:

- statsrådet Åsa Regnér, Socialdepartementet, med medarbetare vid utskottssammanträdena den 8 juni och den 14 september 2017
- Försäkringskassans generaldirektör Ann-Marie Begler med medarbetare vid utskottssammanträdena den 19 september och den 7 november samt Försäkringskassans rättschef Eva Nordqvist med medarbetare den 16 november 2017
- Sveriges Kommuner och Landstings ordförande Lena Micko och andre vice ordförande Anders Knape med medarbetare vid utskottssammanträdet den 26 oktober 2017
- statssekreterare Madeleine Harby Samuelsson, Socialdepartementet, med medarbetare vid utskottssammanträdet den 9 november 2017.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas regeringens funktionshinderspolitik som utgår från Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Funktionshinderspolitiken är en del i arbetet för ett mer jämlikt samhälle, där människors

olika bakgrund eller förutsättningar inte ska avgöra möjligheten till delaktighet i samhället.

I propositionen lämnas förslag till ett nytt nationellt mål för funktionshinderspolitiken med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt. Enligt regeringen är förslaget mer renodlat och tydligare inriktat mot funktionshinder än nuvarande mål. Det nya nationella målet ska ersätta de tidigare nationella målen.

Det föreslås vidare en ny inriktning för hur funktionshinderspolitiken ska genomföras som ska ersätta nuvarande inriktning.

I propositionen redovisas även ett antal åtgärder som syftar till att bidra till det nationella målet för funktionshinderspolitiken. Åtgärderna sammanfaller med områden där FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har lämnat rekommendationer till Sverige. Dessutom ligger förslagen i linje med mål och delmål inom FN:s Agenda 2030 som refererar till personer med funktionsnedsättning.

För att öka kunskaperna om mänskliga rättigheter och funktionsnedsättning bedömer regeringen att en webbaserad utbildning i mänskliga rättigheter med särskild inriktning på personer med funktionsnedsättning bör tas fram. Enligt regeringen bör utbildningen riktas till anställda i verksamheter inom kommun och landsting.

Vidare gör regeringen bedömningen att 13 miljoner kronor bör avsättas för att genomföra funktionshinderspolitiken inom landsting och kommuner. Ett särskilt uppdrag om detta bör enligt regeringen ges till Myndigheten för delaktighet.

I propositionen aviserar regeringen även en kommande utredning om att se över styrningen av funktionshinderspolitiken.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens förslag till nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken. Därefter behandlar utskottet motioner som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till förslagen i propositionen.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även ett tillkännagivande som regeringen återrapporterat som slutbehandlat i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9).

Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner dels vad utskottet föreslår om mål för funktionshinderspolitiken, dels vad regeringen föreslår om inriktning för funktionshinderspolitiken. Riksdagen bifaller därmed ett motionsyrkande om ett mål med delvis annan lydelse än regeringens förslag till mål. Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen ett motionsyrkande om ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken. Riksdagen avslår motionsyrkanden om funktionshinderspolitikens utformning och redovisning av resultat.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (S, MP, V), 3 (C), 4 (V) och 5 (KD).

Propositionen

Nationellt mål

I propositionen föreslås att det nationella målet för funktionshinderspolitiken ska vara att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Det nya målet ska ersätta de nuvarande nationella målen för funktionshinderspolitiken.

De nuvarande nationella målen och inriktningen för handikappolitiken antogs av riksdagen 2000 (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240). De nationella målen är

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet

- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

Enligt regeringen har det gått lång tid sedan de nuvarande nationella målen antogs, och förutsättningarna för att genomföra funktionshinderspolitiken har förändrats. Regeringen anför att funktionshinderspolitiken numera utgår från mänskliga rättigheter och att personer med funktionsnedsättning, liksom andra i samhället, är rättighetsbärare. Vidare ratificerade Sverige i december 2008 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och konventionens fakultativa protokoll. Det innebär bl.a. att Sverige ska främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och främja respekten för deras inneboende värde.

Regeringen framhåller de allmänna principer som slagits fast i konventionen. Enligt regeringen visar de vad som är nödvändigt att beakta för att kunna nå ett nationellt mål med utgångspunkt i mänskliga rättigheter. Principerna ska således gälla när man tillämpar konventionens artiklar och det föreslagna målet. Regeringen anför att de allmänna principerna bidrar till att tydliggöra det nationella målet som föreslås och till dess tillämpning genom att ange de delar som är centrala att beakta för att det nationella målet ska kunna nås.

I propositionen framhålls även att det nationella målet för funktionshinderspolitiken ska bidra till ökad jämställdhet. Sverige leds av en feministisk regering, och jämställdhet behöver bli en tydligare del av funktionshinderspolitiken. Att utjämna skillnader i levnadsvillkor mellan flickor och kvinnor samt pojkar och män med funktionsnedsättning är enligt regeringen prioriterat. Regeringens jämställdhetspolitik bygger på det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Sverige ska vara ett föregångsland för jämställdhet, både nationellt och internationellt.

Ny inriktning för arbetet

Regeringen gör bedömningen att det finns ett behov av att tydliggöra vad det innebär att genomföra funktionshinderspolitiken för att klargöra hur det nationella målet ska kunna nås och på vilka sätt funktionshinder kan förebyggas och undanröjas. Regeringen föreslår därför att genomförandet av funktionshinderspolitiken ska inriktas mot de fyra områdena

- principen om universell utformning
- befintliga brister i tillgängligheten
- individuella stöd och lösningar för individens självständighet
- att förebygga och motverka diskriminering.

De fyra områdena är enligt regeringen ömsesidigt beroende av varandra. Syftet är att de tillsammans ska bidra till ett tillgängligt och jämlikt samhälle oavsett funktionsförmåga. Ansvariga aktörer ges på så sätt vägledning i sin verksamhet för att det nationella målet inom funktionshinderspolitiken ska kunna nås. Inriktningen är dessutom användbar för aktörer på alla nivåer i samhället:

nationellt, regionalt och lokalt. Den föreslagna inriktningen ska också kunna bidra till operationalisering av det nationella målet för funktionshinderspolitiken på olika nivåer i samhället.

Den föreslagna inriktningen ska ersätta den nuvarande inriktningen för att genomföra funktionshinderspolitiken.

Principen om universell utformning

Principen om universell utformning ses av regeringen som en prioriterad inriktning när man ska genomföra funktionshinderspolitiken. Universell utformning innebär att samhället utformas med medvetenhet om den variation som återfinns i befolkningen och gör det möjligt för personer med funktionsnedsättning att verka i vardagen på samma villkor som människor utan funktionsnedsättning. Regeringen gör bedömningen att principen om universell utformning gör det möjligt att förverkliga konventionens intentioner och målet om jämlikhet och delaktighet. Som framgår nedan gör regeringen bedömningen att en utredning bör tillsättas för att se över styrningen inom funktionshinderspolitiken med inriktning mot att beskriva hur principen om universell utformning tillämpas.

Befintliga brister i tillgängligheten

Även arbetet med att identifiera och åtgärda befintliga hinder för att öka tillgängligheten är enligt regeringens bedömning en prioriterad inriktning när funktionshinderspolitiken ska genomföras. Regeringen konstaterar att avsaknaden av ett funktionshindersperspektiv i utformningen av relevanta delar leder till brister i tillgängligheten. Sådana brister försvårar för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga på jämlika villkor med övriga befolkningen. Som framgår nedan avser regeringen att vidta ett antal åtgärder som syftar till att bidra till det nya nationella målet för funktionshinderspolitiken bl.a. inom politikområdet tillgänglighet.

Individuella stöd och lösningar för individens självständighet

Vidare anser regeringen att tillhandahållandet av individuella stöd och lösningar ska ses som en prioriterad inriktning när funktionshinderspolitiken ska genomföras. I många fall kan ett sådant stöd vara avgörande för individens möjlighet till delaktighet. Individuella stöd och lösningar bör dock enligt regeringen ses som komplement i förhållande till den generella tillgängligheten i samhället.

Att förebygga och motverka diskriminering

För att åstadkomma jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning gör regeringen avslutningsvis bedömningen att förebyggande och motverkande diskriminering ska vara en prioriterad inriktning när funktionshinderspolitiken ska genomföras. Principen om icke-diskriminering är central i såväl FN:s konventioner om mänskliga rättigheter

som i svensk lagstiftning och den nationella politiken. Att förebygga och motverka diskriminering handlar inte bara om det direkta förbudet mot diskriminering utan även om ett förebyggande arbete.

En stabil och långsiktig styrning av funktionshinderspolitiken

Regeringen anser att det behöver vidtas åtgärder för att öka takten i arbetet med att uppnå kraven i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och de nationella målen för funktionshinderspolitiken. En grundläggande del i det arbetet är enligt regeringen ett styr- och uppföljningssystem som är långsiktigt och stabilt och som innebär att funktionshindersperspektivet bättre kan integreras i verksamheter inom olika samhällsområden.

Regeringen gör bedömningen att en utredning bör tillsättas för att se över styrningen inom funktionshinderspolitiken med inriktning mot att beskriva hur principen om universell utformning ska tillämpas. Utredningen bör vidare lämna förslag till utformning av ett stabilt och långsiktigt styr- och uppföljningssystem som grundas på det nya nationella målet och den nya inriktningen. Arbetet bör resultera i konkreta förslag till utformning av ett stabilt och långsiktigt styr- och uppföljningssystem som är väl förankrat hos berörda myndigheter och organisationer.

Regeringen gör även bedömningen att Myndigheten för delaktighet (MFD), med utgångspunkt i förslaget om nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, bör fortsätta att följa utvecklingen på området under tiden styr- och uppföljningssystemet bereds. MFD bör vidare få i uppdrag att i samarbete med länsstyrelserna och i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting ge stöd till landsting och kommuner att genomföra sina funktionshinderspolitiska strategier och planer. För stöd till landsting och kommuner beräknas uppdragets kostnader till 13 miljoner kronor per år under tre år och det finansieras inom ramen för utgiftsområde 9 anslag 4:2 Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet.

Åtgärder inom prioriterade områden

Regeringen presenterar i propositionen ett antal åtgärder som syftar till att bidra till det nya nationella målet för funktionshinderspolitiken. Åtgärderna återfinns till stor del inom politikområden som regeringen anser vara av särskild betydelse för att nå det nationella målet inom funktionshinderspolitiken nämligen arbetsmarknad, utbildning, transport, diskriminering och tillgänglighet. Regeringen konstaterar dock att det krävs insatser inom samtliga berörda politikområden för att målet ska kunna uppnås.

I fråga om politikområdet arbetsmarknad framhålls i propositionen att samhället har ett ansvar att skapa förutsättningar för att alla ska kunna få och ta ett arbete oavsett funktionsnedsättning. Regeringens mål är att sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning ska öka och att arbetslösheten ska minska. Vidare redovisas i propositionen ett antal åtgärder som regeringen

har vidtagit i syfte att göra det möjligt för personer med funktionsnedsättning att få en anställning. Som exempel nämns att resurser har tillförts för att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna få jobb inom Samhall AB och för att arbetslösheten i målgruppen ska minska. Satsningen uppgick till 300 miljoner kronor 2016 och beräknas uppgå till 400 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2017. En satsning har även gjorts på särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS), flexiblare användning av personligt biträde och förslag som folkhögskola under längre tid för personer med funktionsnedsättning. Regeringen har gett flertalet statliga myndigheter i uppdrag att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik under perioden den 1 april 2016–31 december 2018. Vidare har regeringen fr.o.m. 2017 höjt taket för den bidragsgrundade lönekostnaden för subventionerade anställningar med lönebidrag och tagnivån för ersättning för personer som har behov av teckentolkstöd vid fortbildning.

När det gäller området utbildning framhålls i propositionen att varje barn och ungdom, oavsett kön, bakgrund och funktionsnedsättning, ska ges en god grund att stå på, och vuxna ska ha god tillgång till utbildning under hela livet oavsett var i landet de bor. Vidare anges att regeringens utbildningspolitik strävar efter att utjämna socioekonomiska skillnader och att ge alla människor möjlighet att utvecklas. Alla barn, unga och vuxna ska också ges förutsättningar att pröva och utveckla sin förmåga och sina kunskaper till sin fulla potential oberoende av ålder, könstillhörighet och funktionsnedsättning. I propositionen betonas även att regeringen genomför en rad insatser för att höja elevernas kunskapsresultat. Flertalet av dessa insatser är generella och omfattar dels elever med olika funktionsnedsättningar, dels elever som av andra orsaker har svårt att nå kunskapskraven. Regeringen strävar efter att öka behörigheten till gymnasieskolans nationella program och prioriterar därför bl.a. tidiga insatser.

Motionerna

Målet för funktionshinderspolitiken

I kommittémotion 2016/17:3751 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande I föreslås att riksdagen godkänner vad som föreslås i motionen om målet för funktionshinderspolitiken. Motionärerna stöder i huvudsak det nya målet som regeringen föreslår i propositionen. Målformuleringen bör dock enligt motionärerna även i fortsättningen innehålla en koppling till ”mänsklig mångfald som grund”, eftersom det tydligare belyser att människors skiftande funktionalitet omfattas. Målet föreslås formuleras på följande sätt:

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken

I kommittémotion 2016/17:3751 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken. Ett helhetsgrepp kan enligt motionärerna svårigen tas innan utredningar, remisshantering och analyser är färdigställda. För att regeringens proposition ska fungera fullt ut i praktiken krävs att alla delar av funktionshinderspolitiken bildar en samlad helhet, vilket ännu inte är fallet.

Funktionshinderspolitikens utformning

I motion 2016/17:3750 av Anders W Jonsson och Per Lodenius (båda C) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett nytt förslag till inriktning för att genomföra funktionshinderspolitiken med mer konkreta skrivningar och där man tar ett helhetsgrepp om frågan om utanförskap bland personer med funktionsnedsättning. Att fler människor med funktionsnedsättning liksom andra grupper i utanförskap kommer i arbete eller utbildning är enligt motionärerna en av de viktigaste frågorna för att få ett samhälle som håller ihop.

I kommittémotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 112 föreslås ett tillkännagivande om målet för funktionshinderspolitiken. I motionen anges att målet för funktionshinderspolitiken är att personer med funktionsnedsättning ska ha likvärdiga levnadsförhållanden med resten av befolkningen. Vidare anges att politiken ska fokusera på att förbättra tillgängligheten, utbildningsmöjligheterna och förankringen på arbetsmarknaden. Likalydande yrkande finns i kommittémotionerna 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 86 och 2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 89.

I kommittémotion 2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att ett feministiskt perspektiv och åtgärder för ökad jämställdhet bör vara en del av regeringens kommande strategi för att genomföra funktionshinderspolitiken. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att en fördjupad kartläggning som fokuserar på situationen för kvinnor med funktionsnedsättning bör vara en del av regeringens kommande funktionshindersstrategi.

I motion 2017/18:1122 av Hanna Westerén (S) föreslås ett tillkännagivande om funktionsvariationsperspektiv på alla politikområden. För att alla människor ska kunna delta på lika villkor i samhällslivet måste enligt motionären funktionsvariationsperspektivet få fullt genomslag på alla politikområden.

I motion 2017/18:2188 av Maria Stockhaus (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen inför en kommande reviderad strategi för funktionshinderspolitiken bör se över de delar av strategin som rör arbetsmarknaden för att ge fler människor med funktionsnedsättningar fler möjligheter att snabbare komma in på arbetsmarknaden.

Redovisning av resultat

I motion 2017/18:1750 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen, årligen, i samband med budgetpropositionen ska redovisa resultaten av utvecklingen mot identifierade inriktningsmål och delmål för arbetet med de förbättrade villkoren för människor med funktionsnedsättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att alla med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället på så jämlika villkor som möjligt. Funktionshinderspolitiken är således en del i arbetet för ett mer jämlikt samhälle, där människors olika bakgrund eller förutsättningar inte ska avgöra möjligheten till delaktighet i samhället. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet regeringens förslag till ett nytt nationellt mål och ny inriktning för funktionshinderspolitiken.

I fråga om målet för funktionshinderspolitiken stöder utskottet i huvudsak det nya mål som regeringen föreslår i propositionen. Utskottet anser i likhet med regeringen att det nationella målet bör ha sin grund i mänskliga rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Målformuleringen bör dock enligt utskottet även i fortsättningen innehålla en koppling till mänsklig mångfald som grund eftersom det tydligare belyser att människors skiftande funktionalitet omfattas. Därför föreslår utskottet att det nationella målet för funktionshinderspolitiken formuleras på följande sätt:

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Utskottet anser att riksdagen bör godkänna vad utskottet ovan föreslår om målet för funktionshinderspolitiken och tillstyrker således motion 2016/17:3751 (KD, M, C, L) yrkande 1.

När det gäller inriktningen för funktionshinderspolitiken delar utskottet regeringens bedömning att det finns ett behov av att tydliggöra vad funktionshinderspolitikens genomförande omfattar för att klargöra hur det nationella målet ska kunna nås och på vilka sätt funktionshinder kan förebyggas och undanröjas. Mot den bakgrunden ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till ny inriktning för genomförandet av funktionshinderspolitiken.

Vidare är det enligt utskottet av stor vikt att det finns en helhetssyn på de olika delsystem som omfattar den enskilda människan oavsett funktionsnedsättning. Samtidigt konstaterar utskottet att det pågår flera utredningar och uppdrag inom viktiga delar av den samlade funktionshinderspolitiken. För att regeringens proposition ska fungera fullt ut i praktiken krävs att alla delar av funktionshinderspolitiken bildar en samlad helhet, vilket ännu inte är fallet. Ett helhetsgrepp kan enligt utskottets mening svårligen tas innan utredningar,

remisshantering och analyser är färdigställda. Utskottet anser att det behöver tas ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken. Detta bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker därmed motion 2016/17:3751 (KD, M, C, L) yrkande 2.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det nationella målet för funktionshinderspolitiken ska bidra till ökad jämställdhet. Jämställdhet behöver bli en tydligare del av funktionshinderspolitiken. Det är därför glädjande att det enligt regeringen är prioriterat att utjämna skillnader i levnadsvillkor mellan å ena sidan flickor och kvinnor och å andra sidan pojkar och män med funktionsnedsättning. Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2015/16:748 (V) yrkandena 1 och 2. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen i propositionen redovisar ett antal åtgärder som inom olika politikområden ska bidra till det nationella målet för funktionshinderspolitiken. Åtgärderna återfinns till stor del inom politikområdena arbetsmarknad, utbildning, transport, diskriminering och tillgänglighet. Som regeringen framhåller krävs dock insatser inom samtliga berörda politikområden för att målet ska kunna uppnås. Med det anförda och vad som redovisats ovan om pågående arbeten på området finner utskottet inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2016/17:3750 (C), 2017/18:1122 (S) och 2017/18:2188 (M). Motionerna avstyrks. Med det ovan anförda anser utskottet även att motionerna 2015/16:2568 (KD) yrkande 86, 2016/17:3305 (KD) yrkande 89 och 2017/18:3750 (KD) yrkande 112 kan avstyrkas.

I fråga om styrning och uppföljning av funktionshinderspolitiken anser utskottet i likhet med regeringen att det behövs ett system som är långsiktigt och stabilt. Utskottet välkomnar således den utredning som regeringen aviserat och som ska lämna förslag till utformning av ett sådant styr- och uppföljningssystem. Utskottet delar även regeringens bedömning att MFD bör fortsätta att följa utvecklingen på området under tiden som styr- och uppföljningssystemet bereds. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2017/18:1750 (M). Motionen avstyrks.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att anta FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som svensk lag, om oberoende granskning av mänskliga rättigheter och om möjlighet för personer med funktionsnedsättning att välja bostad och bostadsort.

Jämför reservation 6 (L).

Propositionen

Regeringen ser arbetet med funktionshinderspolitiken i Sverige och förverkligandet av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som en central del i arbetet med att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter. Rekommendationerna från FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har beretts bl.a. inom ramen för utformningen av den framtida funktionshinderspolitiken och som ett underlag för att ta fram nya mål och en ny struktur för att genomföra funktionshinderspolitiken. Enligt regeringen understryker detta arbetssätt att funktionshinderspolitiken är en del av arbetet med mänskliga rättigheter som det kommer till uttryck i bl.a. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vidare innebär det att kommitténs rekommendationer kan beredas inom ramen för de nationella politiska prioriteringarna.

I propositionen framhålls att rekommendationerna från FN:s kommitté har beretts i det löpande arbetet genom att regeringen har beslutat om särskilda åtgärder i nära anslutning till kommitténs rekommendationer. Socialdepartementet har ett samordningsansvar för funktionshinderspolitiken och ansvarar för att samordna Sveriges rapport till kommittén och för uppföljningen av kommitténs rekommendationer.

När det gäller artikel 33 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning om genomförande och övervakning i varje enskilt land redovisas i propositionen att kommittén har rekommenderat att konventionsstaten inrättar en oberoende övervakningsmekanism i enlighet med Parisprinciperna (FN:s resolution om Parisprinciperna A/RES/48/134, 20.12.193) som effektivt fullgör skyldigheten enligt konventionen. Vidare redovisas att regeringen i skrivelsen om regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29) gör bedömningen att en nationell institution för mänskliga rättigheter, enligt de s.k. Parisprinciperna, bör inrättas i Sverige och att riksdagen bör vara huvudman för en sådan institution.

Regeringen gör i propositionen även bedömningen att det pågående uppdraget som Myndigheten för delaktighet (MFD) har att i samarbete med

Diskrimineringsombudsmannen (DO) genomföra en kommunikationssatsning för att öka kunskapen och medvetenheten om innehållet i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör förlängas till 2018. I uppdraget ingår att aktivt sprida kunskap och öka medvetenheten om lagändringarna i diskrimineringslagen som trädde i kraft den 1 januari 2015 om bristande tillgänglighet som en form av diskriminering. Vidare anges i propositionen att regeringen bör vidta särskilda åtgärder för att bekämpa diskriminering och förbättra den kunskap om diskriminering som finns på arbets- och bostadsmarknaden.

Motionerna

I motion 2017/18:2617 av Anders Österberg och Laila Naraghi (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att Sverige bör anta FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som svensk lag. Att anta konventionen som svensk lag innebär att konventionen kan åberopas av myndigheter och domstolar, vilket enligt motionärerna är nödvändigt vid beslut om individers rätt till samhällsservice där besluten påverkar individens möjligheter att nyttja mänskliga rättigheter och att få fri tillgång till samhället. Liknande yrkanden finns i motionerna 2016/17:946 av Anders Österberg (S), 2016/17:1335 av Niclas Malmberg (MP), 2017/18:223 av Bengt Eliasson (L) och 2017/18:3015 av Carl Schlyter (MP).

I motion 2016/17:1612 av Börje Vestlund (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över hur Sverige ska leva upp till artikel 33 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I motionen anförts att Sverige är ett av få jämförbara länder som fortfarande saknar en oberoende granskning av mänskliga rättigheter. För att Sverige ska vara trovärdig i sin kritik av andra länder behöver en oberoende granskning av mänskliga rättigheter prioriteras och kvalitetssäkras.

I motion 2016/17:3018 av Per Lodenius och Helena Lindahl (båda C) föreslås ett tillkännagivande om att snarast se över hur Sverige ska uppfylla artikel 19 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning när det gäller möjlighet och stöd för att själv välja bostadsort och bostad. Enligt motionärerna har man inte samma möjlighet att välja bostadsort som andra om man har en funktionsnedsättning som innebär ett behov av stöd för sitt boende.

Kompletterande uppgifter

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sverige ratificerade 2008 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll. Det fakultativa protokollet innebär att den enskilde har möjlighet att klaga till FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning om den

enskilde anser att dennes rättigheter är kränkta. För Sveriges del trädde konventionen i kraft 2009. Konventionen är en av de centrala FN-konventionerna om mänskliga rättigheter. Den skapar inte i sig några nya rättigheter utan tydliggör mänskliga rättigheter i relation till personer med funktionsnedsättning. Dess syfte är att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

Av konventionen följer att varje konventionsstat inom två år efter ikraftträdandet ska lämna en fullständig rapport till FN:s kommitté för konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning om de åtgärder som den vidtagit för att verkställa sina skyldigheter enligt konventionen. Sverige lämnade sin första rapport 2011. Varje rapport granskas av kommittén, och Sveriges rapport togs upp för granskning (en s.k. dialog) 2014. Efter genomförd dialog beslutade kommittén om sina sammanfattade slutsatser till Sverige (United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD/C/SWE/CO/1). Kommittén lämnar de förslag och allmänna rekommendationer som den finner lämpliga. De allmänna förslagen och rekommendationerna kan vara en viktig vägledning i arbetet med mänskliga rättigheter men är inte juridiskt bindande för konventionsstaten.

Artikel 19 Rätt att leva självständigt och att delta i samhället

Konventionsstaterna erkänner lika rätt för alla personer med funktionsnedsättning att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter denna rätt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället, bl.a. genom att säkerställa att

- a) personer med funktionsnedsättning har möjlighet att välja sin bostadsplats och var och med vem de vill leva på lika villkor som andra och inte är tvungna att bo i särskilda boendeformer
- b) personer med funktionsnedsättning har tillgång till olika former av samhällsservice både i hemmet och inom särskilt boende och till annan service, bl.a. sådant personligt stöd som är nödvändigt för att stödja boende och deltagande i samhället och för att förhindra isolering och avskildhet från samhället
- c) samhällsservice och anläggningar avsedda för allmänheten är tillgängliga på lika villkor för personer med funktionsnedsättning och svarar mot deras behov.

Artikel 33 Nationellt genomförande och övervakning

1. Konventionsstaterna ska i enlighet med sina förvaltningsystem utse en eller flera kontaktpunkter inom regeringen för frågor som gäller genomförandet av konventionen och ska på lämpligt sätt överväga att inrätta eller utse en samordningsmekanism inom regeringen för att underlätta därtill relaterad verksamhet inom olika sektorer och på olika plan.

2. Konventionsstaterna ska, i enlighet med sitt rättssystem och sitt förvaltningsystem, bibehålla, förstärka, utse eller inom konventionsstaten upprätta en mekanism, inklusive en eller flera oberoende mekanismer enligt vad som befins ändamålsenligt för att främja, skydda och övervaka genomförandet av konventionen. Vid utseendet eller upprättandet av mekanismen ska konventionsstaterna beakta de principer som hänför sig till statusen och funktionen hos de nationella institutionerna för skydd och främjande av de mänskliga rättigheterna.
3. Det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, ska involveras i och fullt ut medverka i övervakningsförfarandet.

En nationell institution för mänskliga rättigheter

Regeringen gör i skrivelse 2016/17:29 Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter bedömningen att en nationell institution för mänskliga rättigheter, enligt de s.k. Parisprinciperna, bör inrättas i Sverige och att riksdagen bör vara huvudman för en sådan institution. I skrivelsen redovisas varför regeringen anser att en institution för mänskliga rättigheter bör inrättas i Sverige. Regeringen anför vidare att frågor som berör riksdagens myndigheter inte ankommer på regeringen utan på riksdagen att bereda. Det innebär enligt regeringen att en eventuell fortsatt beredning av frågan om att inrätta en institution för mänskliga rättigheter, med riksdagen som huvudman, helt ankommer på riksdagen själv.

Regeringens skrivelse 2016/17:29 behandlas för närvarande av konstitutionsutskottet. Som ett led i utskottets beredning fick i januari 2017 en utredare i uppdrag att överväga och analysera om det är lämpligt att den nationella institutionen om mänskliga rättigheter blir en del av Riksdagens ombudsmän (JO) och på vilket sätt det skulle kunna ordnas organisatoriskt. I uppdraget anges att konstitutionsutskottet delar utgångspunkten att en nationell institution för mänskliga rättigheter, enligt de s.k. Parisprinciperna, bör inrättas i Sverige och att riksdagen bör vara huvudman för en sådan institution. Institutionens organisatoriska hemvist och dess uppdrag behöver emellertid utredas (konstitutionsutskottets protokoll 2016/17:24).

Utredaren Hans-Gunnar Axberger redovisade i juni 2017 sin rapport JO som IMR? (dnr 1214-2016/17). När det gäller frågan om att placera en eventuell myndighet under riksdagen anför han sammanfattningsvis följande: Det finns såväl risker som möjligheter förknippade med att låta en institution för mänskliga rättigheter (IMR) bli en del av JO. Det finns vidare vissa praktiska hinder med en sådan lösning. När det gäller alternativet att en IMR i stället inrättas som en ny, fristående myndighet under riksdagen gäller allmänt sett att riksdagen inte är anpassad för att administrera myndigheter utan har helt andra funktioner. Att tillföra ytterligare myndigheter bara för att kunna erbjuda dem en från regeringen formellt fristående ställning utan konstitutionell nytta för riksdagen själv borde vara uteslutet. Regeringens skrivelse har

som utgångspunkt att en svensk IMR på grund av önskemålet om oberoende från regeringen bör finnas under riksdagen och berör endast ytterst summariskt andra alternativ. Det verkar inte ha övervägts vilka möjligheter den sammantagna myndighetsstrukturen tillhandahåller. Innan man etablerar en ny myndighet som ska göra sådant som redan görs på annat håll kunde det te sig naturligt att inventera det som finns och utreda om resurserna kan samordnas så att även önskemålet om en svensk IMR därmed tillgodoses, anför utredaren. Skälet till att någon utredning med denna inriktning inte gjorts är den tidigt intagna ståndpunkten att en IMR av oberoendeskäl måste administreras av riksdagen. Att den ska ligga under parlamentet är dock inget Parisprinciperna kräver. Förutsatt att oberoendeproblematiken kan lösas med andra metoder öppnar sig alternativ till dem diskussionen hittills varit inriktad på, alternativ som på många sätt torde vara att föredra framför en ny eller befintlig myndighet under riksdagen.

En ny lag om bostadsanpassningsbidrag

Regeringen överlämnade den 12 oktober 2017 en lagrådsremiss till Lagrådet med förslag om en ny lag om bostadsanpassningsbidrag. Enligt regeringen ska den nya lagen bl.a. sätta individen vars behov ska tillgodoses i centrum. Den nya lagen ska vara mer förutsägbar än den tidigare och vara bostadsneutral. I propositionen anges även att utgångspunkten för lagförslaget är att delaktighet och självständighet för den enskilde inkluderar rätten att själv avgöra vad som är viktiga egenskaper för en bostad. Samhället bör inte ha synpunkter på den enskildes preferenser, oavsett om det gäller närhet till vårdinrättning, närhet till kommunikationer, närhet till naturen eller annat.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning behandlades senast av utskottet i betänkande 2014/15:SoU8 Funktionshindersfrågor. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet, och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att funktionshinderspolitiken är en central del av arbetet med mänskliga rättigheter som det kommer till uttryck i bl.a. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Utskottet vill även särskilt lyfta fram att det förslag till nationellt mål som behandlas tidigare i detta betänkande tydligt fastställer att funktionshinderspolitiken har FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt. Vidare noterar utskottet att MFD i samarbete med DO har i uppdrag att genomföra en kommunikationssatsning för att öka kunskapen och medvetenheten om innehållet i konventionen. Utskottet finner med det anförda inte skäl att nu ta något initiativ med anledning av motionerna

2016/17:946 (S), 2016/17:1335 (MP), 2017/18:223 (L), 2017/18:2617 (S) och 2017/18:3015 (MP). Motionerna avstyrks.

Vidare konstaterar utskottet att frågan om att inrätta en nationell institution för mänskliga rättigheter för närvarande bereds inom konstitutionsutskottet. Utskottet anser att beredningen bör avvaktas och avstyrker därmed motion 2016/17:1612 (S).

Utskottet konstaterar även att regeringen nyligen överlämnat en lagrådsremiss till Lagrådet med förslag om en ny lag om bostadsanpassningsbidrag. Utskottet anser inte att det finns skäl att nu föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2016/17:3018 (C). Motionen avstyrks.

Stöd till personer med funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att alla personer med funktionsnedsättning som har beviljats en insats ska få möjlighet att välja utförare enligt ett tillkännagivande som riksdagen gjorde våren 2017, och detta tillkännager riksdagen för regeringen. Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser enligt LSS, intentionerna med LSS, grundläggande behov, ersättning från kommunen, ersättningssystem och daglig verksamhet.

Jämför reservation 7 (C, V, L, KD), 8 (C, KD), 9 (SD, C), 10 (SD), 11 (SD) och 12 (S, MP, V).

Motionerna

Insatser enligt LSS

I kommittémotion 2017/18:2942 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör presentera ett tilläggsdirektiv till den pågående LSS-utredningen som innebär att grundintentionen i lagen säkras samt att besparingskraven dras tillbaka.

I kommittémotion 2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om tilläggsdirektiv till LSS-utredningen. LSS-utredningen har enligt motionärerna ett viktigt uppdrag att föreslå reformer för mer ändamålsenliga insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, men har dels krav på sig att lägga förslag som totalt sett innebär kostnadsminskningar, dels en tidplan som innebär att de som nu nekats stöd får vänta i årtal innan de kan hoppas på en lagstiftning som ger dem rimliga möjligheter till ett värdigt liv. Motionärerna anser att utredningen behövs, men utan nedskärningsbeting. För detta krävs ett

tilläggsdirektiv. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 1.

I kommittémotion 2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att skyndsamt lägga fram förslag om förtydliganden om rätten till personlig assistans. Enligt motionärerna behöver tryggheten säkras på kort sikt för dem som just nu nekats stöd och hjälp. Regeringen behöver skyndsamt lägga fram förslag på de förtydliganden som behövs för att assistans ska kunna beviljas utifrån behov av hjälp med egenvård eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Ett likalydande yrkande finns i kommittémotion 2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 2.

I partimotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 118 föreslås ett tillkännagivande om en översyn av samhällsekonomiska konsekvenser av beviljade eller nekade insatser inom LSS.

Intentionerna med LSS

I motion 2017/18:1396 av Lars Mejern Larsson (S) föreslås ett tillkännagivande om att intentionerna bakom LSS-lagstiftningen ska gälla. Enligt motionären måste effekterna av rättspraxis förändras genom tydligare lagstiftning så fort det går utan att ge avkall på kvaliteten i underlagen.

Grundläggande behov

I partimotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 115 föreslås ett tillkännagivande om ett tilläggsdirektiv till den nu pågående LSS-utredningen om att utreda förutsättningarna för att inkludera utövande av föräldraskap och arbete i de grundläggande behoven. I yrkande 116 föreslås ett tillkännagivande om ett tilläggsdirektiv till samma utredning om att utreda förutsättningarna för att inkludera utövande av arbete i de grundläggande behoven.

Ersättning från kommunen

I kommittémotion 2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att brukare med assistansbehov själva ska kunna välja vem de vill ha som personlig assistent. Personer med ett assistansbehov som inte överstiger 20 timmar per vecka får hjälp via kommunen. Kommunen sätter då själv beloppet för timersättning. Detta leder inte sällan till att timersättningen är för låg och inte räcker till att anlita någon annan assistans än den kommunen erbjuder, och således sätts valfriheten ur spel.

I motion 2017/18:3764 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över hur personer som är berättigade till mindre än 20 timmars assistans ska få rätt att välja utförare. När det gäller personer som har behov av 20 timmars assistans per vecka eller mindre är det kommunen som har ansvaret. I dagsläget har denna grupp inte samma valfrihet som den

som får sin assistans från Försäkringskassan. Trots att möjligheten att välja en alternativ utförare finns, är timersättningen ofta så lågt satt att den inte räcker till att anlita någon annan assistans än den som erbjuds av kommunen. Motionärerna anser därför att ersättningen för den kommunala assistansen bör ses över med utgångspunkt i hur den enskilda individens valfrihet ska kunna garanteras.

I motion 2017/18:3206 av Lars Beckman (M) föreslås ett tillkännagivande om att värna LSS och rätten för den som har personlig assistans att välja utförare av assistansen.

Ersättningssystem

I kommittémotion 2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att ersättningssystemet för assistans i kommunerna ses över så att det blir lika i hela landet.

Daglig verksamhet

I kommittémotion 2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att göra det möjligt att vid behov få ha med personliga assistenter i daglig verksamhet. I yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att se över hur reglerna för daglig verksamhet kan bli mer flexibla. I yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att regeringen ska se över regelverket för daglig verksamhet och dess ersättning.

Tillkännagivande om valfrihet

Motionsyrkanden om stöd till personer med funktionsnedsättning behandlades senast av utskottet i betänkandet Stöd till personer med funktionsnedsättning (bet. 2016/17:SoU8, rskr. 2016/17:215). Utskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen om valfrihet (1 res. S, MP, V):

Enligt utskottets mening borde det vara självklart att alla brukare har likvärdiga möjligheter att bestämma över sin personliga assistans. Även den som får sin personliga assistans från kommunen bör få en rätt att välja utförare genom att lagen (2008:962) om valfrihetssystem tillämpas. Utskottet anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att alla personer med funktionsnedsättning som har beviljats en insats ska få möjlighet att välja utförare. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkänna detta för regeringen. Motionerna [...] bör bifallas.

Vidare föreslog utskottet att riksdagen skulle avslå övriga motionsyrkanden. Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Av regeringens budgetproposition för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9) framgår följande:

En person som beviljats insatsen personlig assistans kan alltid välja om man vill få s.k. biträde av assistent eller få ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans. Vid val av ekonomiskt stöd för kostnader för

personlig assistans har brukaren valfrihet att välja anordnare. Detta gäller oavsett om en brukare har beviljats insatsen personlig assistans enligt LSS eller statlig assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Det finns därmed redan valfrihet att välja utförare inom ramen för insatsen, dock med en annan teknik än inom LOV. Lämnas assistansersättning är staten huvudman och det ekonomiska stödet som lämnas är en av regeringen fastställd timschablon. Om personlig assistans enligt LSS beviljats är kommunen huvudman och ska lämna ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för assistans. De skäliga kostnaderna motsvarar i många kommuner den statliga schablonen men inte alltid. Kommunerna behöver inte följa timschablonen för assistansersättningen, men ska ersätta skäliga kostnader för assistans.

Regeringen beslutade den 26 maj 2016 om direktiv till en särskild utredare för att göra en översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (dir 2016:40). Enligt direktiven har utredaren i uppdrag att se över och analysera konsekvenserna av det delade huvudmannskapet för personlig assistans samt analysera och lämna förslag på hur kostnader för personlig assistans kan ersättas träffsäkert och kostnadseffektivt. Regeringen bedömer således sammanfattningsvis att det inte finns skäl att gå vidare med ytterligare insatser och anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Gällande rätt och viss rättspraxis

FN-konventioner

Enligt artikel 19 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har personer med funktionsnedsättning lika rätt att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra. Konventionsstaterna ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att göra det lättare för flickor och pojkar och kvinnor och män med funktionsnedsättning att fullt åtnjuta denna rätt och underlätta deras fulla inkludering och deltagande i samhället.

Barns bästa och flickors och pojkars rätt till inflytande och att aktivt delta i samhället understryks också i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

Personkretsen i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, framgår av 1 § och utgörs av tre grupper:

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder orsakad av yttre våld eller kroppslig sjukdom
3. personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

De tio insatser som enligt 9 § LSS kan beviljas är

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB)
3. ledsagarservice
4. biträde av kontaktperson
5. avlösarservice i hemmet
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. korttidsstillsyn för skolungdomar över tolv år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Personer som anges i 1 § 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insatser enligt 9 § 10 (7 § första stycket).

Landstingen ansvarar för insatser enligt punkt 1 och kommunerna för insatser enligt punkterna 2–10, allt under förutsättning att något annat inte avtalats (2 §).

Verksamheten ska vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Den ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras (6 § första stycket).

När åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas (6 a §).

Socialtjänstlagen

Av 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Vidare framgår av fjärde stycket att den enskilde genom biståndet ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Enligt 5 kap. 7 § SoL ska socialnämnden verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring

får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra (första stycket). Socialnämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd (andra stycket). Kommunen ska vidare inrätta bostäder med särskild service för dem som till följd av sådana svårigheter som avses i första stycket behöver ett sådant boende (tredje stycket).

Personlig assistans

I 9 a § första stycket LSS anges att med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insatser enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt (9 a § andra stycket LSS).

Enligt 23 § får en enskild person inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) yrkesmässigt bedriva verksamhet med personlig assistans som avses i 9 § 2 eller verksamhet som avses i 9 § 6–10 (23 § första stycket). Tillstånd att bedriva verksamhet som avses i första stycket får ges endast till den som med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visar sig lämplig att bedriva sådan verksamhet (23 § andra stycket). Kommuner och landsting som ska bedriva verksamhet som avses i första stycket ska anmäla denna verksamhet till IVO innan verksamheten påbörjas (23 § tredje stycket). Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. SFB, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till IVO innan assistenten påbörjar sitt arbete (23 § fjärde stycket).

Assistansersättning

Assistansersättning regleras i 51 kap. SFB. En försäkrad som omfattas av 1 § LSS kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag (51 kap. 2 § första stycket SFB). För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS (51 kap. 3 § SFB).

När behovet av personlig assistans bedöms för ett barn ska man bortse från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter (51 kap. 6 § första stycket SFB).

Assistansersättning lämnas med ett särskilt angett belopp per timme. Det eller de belopp som assistansersättning lämnas med ska för varje år bestämmas som schablonbelopp som beräknas med ledning av de uppskattade

kostnaderna för att få assistans (51 kap. 11 § första stycket SFB). I förordningen (1993:1091) om assistansersättning finns föreskrifter om assistansersättning enligt SFB. Om det finns särskilda skäl kan ersättning till en försäkrad efter ansökan lämnas med ett högre belopp än det schablonbelopp med vilket assistansersättning ska lämnas till den försäkrade enligt vad som följer av första stycket. Ersättningen får dock inte överstiga schablonbeloppet med mer än 12 procent (51 kap. 11 § andra stycket SFB).

Rätten till assistansersättning ska omprövas när det har gått två år sedan den senaste prövningen och vid väsentligt ändrade förhållanden (51 kap. 12 § första stycket SFB).

Det följer av 51 kap. 22 § SFB att för den som beviljats assistansersättning ska den kommun som enligt LSS har ansvar för insatser åt den försäkrade ersätta kostnaderna för de första 20 assistanstimmarna per vecka.

Domar från Högsta förvaltningsdomstolen m.m.

I en dom från 2009 (RÅ 2009 ref. 57) uttalade Regeringsrätten att när det gäller tillämpningsområdet för insatsen personlig assistans har det betonats i lagens förarbeten att det är fråga om hjälp eller stöd av mycket privat karaktär och att insatsen ska vara förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur, i regel av mycket personligt slag. Det torde således inte vara alla praktiska hjälpbehov med t.ex. påklädning eller måltider som har avsetts. Propositionsuttalandena tyder enligt Regeringsrättens mening närmast på att vad lagstiftaren främst åsyftat är sådana hjälpbehov som uppfattas som mycket privata och känsliga för den personliga integriteten och där den funktionshindrade måste anses ha ett särskilt intresse av att kunna bestämma vem som ska ge sådan hjälp och hur den ska ges. Det är inte all hjälp med t.ex. måltider eller påklädning som kan anses vara av detta kvalificerade slag. Detta bör beaktas vid tolkningen av vad som ska anses omfattat av hjälp med de grundläggande behoven enligt 9 a § LSS.

I en dom från 2012 (HFD 2012 ref. 41) uttalade Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) att insatser som åvilar sjukvårdshuvudmännen ligger utanför socialtjänstlagens (2001:453), förkortad SoL, och därmed LSS tillämpningsområde, låt vara att kommunens yttersta ansvar gör att kommunen undantagsvis kan behöva gripa in i avvaktan på ansvarig huvudmans åtgärder (se t.ex. HFD 2011 not. 92). Detta medför enligt HFD:s mening att behov av sjukvårdande insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)¹ principiellt inte kan beaktas vid bedömningen av om rätt föreligger till personlig assistans enligt LSS (jfr även 51 kap. 5 § SFB). Sådana behov kan sålunda inte räknas till de grundläggande behoven. En annan sak är att sjukvårdande insatser i form av s.k. egenvård kan berättiga till personlig assistans för andra personliga behov i de fall där det konstateras att den enskilde redan har rätt till personlig

¹ Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) trädde i kraft den 1 april 2017 (prop. 2016/17:43, bet. 2016/17:SoU5, rskr. 2016/17:141).

assistans för att tillgodose sina grundläggande behov (jfr SOU 2012:6 s. 124 och 299).

Vidare uttalade HFD i en dom från 2015 (HFD 2015 ref. 46) att ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade” måste förstås på det sättet att det uteslutande tar sikte på personer med psykiska funktionshinder.

Slutligen uttalade HFD i en dom den 13 juni 2017 (HFD 2017 ref. 27) att en funktionshindrad persons behov av transport inte har ansetts utgöra ett sådant annat personligt behov som ger rätt till personlig assistans. Domstolen anförde vidare:

Mot denna bakgrund kan slutsatsen dras att inte alla personliga behov ger rätt till personlig assistans enligt bestämmelsen i 9 a § andra stycket [LSS]. Det särskilda stöd som den funktionshindrade behöver ska också i någon mening vara kvalificerat för att grunda en rätt till personlig assistans enligt bestämmelsen. Detta krav får anses innefatta att den personliga assistentens insats ska ha en direkt och konkret koppling till ett individuellt behov av hjälp i det dagliga livet.

— — —

Mot denna bakgrund finner Högsta förvaltningsdomstolen att det inte har kommit fram att M.A. har ett kvalificerat hjälpbehov under de aktuella resorna. Hennes behov av transport till och från fritidsaktiviteter är således inte att definiera som ett sådant annat personligt behov som enligt 9 a § andra stycket lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade grundar rätt till personlig assistans. Kommunens överklagande ska därför bifallas.

Kompletterande uppgifter

Utredning om översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen

I maj 2016 beslutades kommittédirektivet Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (dir. 2016:40). Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2018. Utredningen har tagit namnet Utredningen om översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (S 2016:03, LSS-utredningen).

En särskild utredare ska se över assistansersättningen i SFB och delar av LSS. Syftet med uppdraget är att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamåls-enliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnads-villkor och full delaktighet i samhällslivet. Detta ska göras genom en grund-läggande översyn av incitament och förutsättningar för val av personlig assistent, nödvändiga ändringar i regelverket samt förstärkt kvalitet och träff-säkerhet i övriga insatser i LSS.

Förstärkt kvalitet, träffsäkerhet, helhetssyn och mångfald i de stödinsatser som LSS omfattar ska finansieras med besparingar inom assistansersättningen. Målet är att de kvinnor och män och flickor och pojkar som ingår i lagens personkrets ska få del av funktionella insatser utifrån sitt behov samtidigt som kostnadsutvecklingen för hela det offentliga åtagandet på området ska vara

långsiktigt hållbar. Med hänsyn till kraftiga kostnadsökningar inom assistansersättningen behöver även ytterligare besparingar göras.

Genomgående perspektiv i LSS-utredningen ska vara följande:

- analys av kostnadsutvecklingen inom både assistansersättningen och LSS inklusive orsakerna till denna utveckling
- en genomgående analys av lagstiftningens träffsäkerhet vad gäller flickors och pojkars och kvinnors och mäns behov av och tillgång till insatser inom lagstiftningen
- analys av hur insatser bör vara utformade för att bidra till och inte motverka delaktighet, självständighet och utveckling
- analys av hur teknik och hjälpmedel på ett utökat sätt ska kunna bidra till lagstiftningens mål samt till att stärka kvaliteten i insatser
- analys av hur lagstiftningen i ökad utsträckning kan bidra till att underlätta möjligheterna till studier, arbete eller annan sysselsättning
- analys av hur barn- och ungdomsperspektivet kan stärkas i lagstiftningen
- analys av orsaken till skillnader mellan flickor och pojkar och kvinnor och män när det gäller kvalitet i, tillgång till och omfattning av insatser.

Uppdraget att se över ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna

Utredaren ska göra en översyn av både det delade huvudmannaskapet för personlig assistans och de konsekvenser som det har fått för andra insatser inom funktionshindersområdet som kommunerna svarar för. Vidare ska utredaren lämna kostnadseffektiva alternativa förslag på hur ansvaret för insatser enligt LSS kan se ut för att så långt det är möjligt eliminera de problem som LSS-utredningen finner att det delade huvudmannaskapet fört med sig, och vid behov föreslå hur staten ska kunna följa upp och ha insyn i verksamheten så att den håller god kvalitet och lever upp till de krav som lagstiftningen ställer.

Uppdraget att se över delar av LSS

Syften och mål i LSS är enligt direktiven otydliga, och utredaren ska därför bl.a. lämna förslag till hur de kriterier som ska ligga till grund för bedömningen av rätten till och omfattningen av insatser kan definieras tydligare och mer transparent.

Eftersom personkretsbestämmelsen behöver ses över ska utredaren också om den finner skäl till det lämna förslag till en ny och mer ändamålsenlig personkretsindelning.

Enligt direktiven brister insatserna i LSS i anpassningen till målgruppens behov och utgör inte heller i tillräcklig utsträckning alternativ till personlig assistans. Det finns bl.a. stora brister i kopplingen mellan daglig verksamhet och deltagande i arbetslivet. Utredaren ska därför bl.a. lämna förslag på vilka insatser som bör ingå i LSS inklusive insatser som kan vara alternativ till eller kombineras med personlig assistans. Vidare ska utredaren lämna förslag på eller ange kriterier för vad som bör gälla för den som utför insatserna enligt

LSS, exempelvis i form av relation till brukarna, kompetens och andra relevanta frågor. Utredaren ska även föreslå hur skillnader mellan flickor och pojkar och kvinnor och män löpande ska uppmärksammas, följas upp och analyseras och föreslå hur jämställdhetsperspektivet på ett självklart sätt ska finnas med vid bedömningar av rätten till insatser.

Uppdraget att se över assistansersättningen

Utredaren ska bl.a. analysera hur man kan förbättra kontrollen av kostnaderna för den ekonomiska ersättningen till insatsen personlig assistans. Utredaren ska även analysera hur gränsdragningen mot hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), mot tillsyn på grund av medicinska behov och mot andra kommunala insatser kan tydliggöras ytterligare. Utifrån de analyser som redan gjorts om assistansersättningens framtida konstruktion (schablon eller annan ersättningsmodell) ska utredaren vidare lämna förslag på hur kostnaderna för personlig assistans (inklusive frågan om sjuklöner och vikarier) ska ersättas träffsäkert och kostnadseffektivt framöver och vad kostnaderna ska utgå från och får omfatta.

Uppdraget att se över privata aktörer

Utredaren ska bl.a. lämna förslag som bidrar till att privata företags möjligheter och incitament att driva upp kostnaderna för assistansersättningen och personlig assistans enligt LSS kan begränsas.

Tilläggsdirektiv

De nationella sociala trygghetssystemen samordnas inom EU sedan 1958, och bestämmelserna finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (samordningsbestämmelserna). Europeiska kommissionen lämnade den 13 december 2016 ett förslag på ändrade samordningsbestämmelser, COM(2016) 815 final.

Mot bakgrund av kommissionens förslag har regeringen beslutat om tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2017:92). Utredaren ska göra en risk- och konsekvensanalys av hur relevant unionsrätt kan påverka Sveriges åtaganden och skyldigheter när det gäller insatser enligt LSS samt assistansersättningen. Analysen ska gälla risker och konsekvenser av gällande rätt och rättspraxis, och ta hänsyn till kommissionens förslag från den 13 december 2016 om ändring av förordning nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2018.

Översyn av assistansersättningens utveckling och framväxten av marknaden för anordnare av personlig assistans

Socialdepartementet gav den 4 april 2017 en utredare i uppdrag att göra en översyn av assistansersättningens utveckling och framväxten av marknaden för anordnare av personlig assistans (S2017/02127/FST). Utredaren ska

- analysera sambandet mellan vinstutvecklingen, timutveckling i assistansersättningen och utvecklingen av assistansmarknaden
- analysera diskrepansen mellan uppskattad brottslighet respektive misstänkta brott som identifieras av Försäkringskassan och brott som leder till lagföring
- föra dialog med relevanta aktörer
- vid behov lämna förslag på åtgärder.

Utredaren ska hålla Socialdepartementet underrättat om sitt arbete och löpande redovisa sina resultat. Uppdraget ska redovisas den 15 januari 2018.

Regeringens förslag om ändring i socialförsäkringsbalken

Försäkringskassan införde den 1 oktober 2016 en rutin med efterskottsutbetalning av assistansersättning. Det innebär att Försäkringskassan betalar ut assistansersättning efter det att assistansen har utförts och redovisats. Rutinen omfattar även assistansberättigade som har beviljats ett högre belopp. Vid efterskottsutbetalning ska den som har beviljats ett högre belopp redovisa alla sina kostnader för utförd assistans varje månad. Varje utbetalning är definitiv. För den som kostnadsredovisar varje månad ska timbeloppet bestämmas utifrån månadens redovisning. Det innebär att Försäkringskassan månadsvis bestämmer timbeloppet för den retroaktiva tiden som personen har begärt ersättning för. För den som har beviljats ett högre timbelopp kan ersättningen vara högst 12 procent över schablonbeloppet per månad.

I Regeringskansliets promemoria Förslag till lag om ändring i 51 kap. 11 § socialförsäkringsbalken finns ett förslag som syftar till att ge bättre flexibilitet för enskilda som har beviljats ett högre belopp än schablonbeloppet (S2016/07902/FST). Om det finns särskilda skäl kan ersättning till en försäkrad efter ansökan lämnas med ett högre belopp än det schablonbelopp per timme som assistansersättning lämnas med enligt huvudregeln. Ersättningen får inte överstiga schablonbeloppet med mer än 12 procent. Ersättning med ett högre timbelopp föreslås kunna variera under den tidsperiod för vilken det högre beloppet har beviljats, dock som längst under beviljandeperioden för assistansersättningen. Totalt för perioden får timbeloppet inte överstiga schablonbeloppet med mer än 12 procent beräknat utifrån det antal beviljade assistanstimmar för vilka assistans har lämnats. Promemorian har remitterats och remisstiden gick ut i februari 2017. Ärendet är under beredning inom Regeringskansliet.

Habiliteringsersättning och schablonersättning i regeringens budgetproposition för 2018

I förarbetena till LSS rekommenderas att kommunen lämnar viss ersättning till personer som deltar i daglig verksamhet (habiliteringsersättning). Habiliteringsersättning syftar till att aktivt stimulera den enskilde att delta i verksamheten. Av budgetpropositionen framgår att regeringen avser att från 2018 införa ett bidrag med 350 miljoner kronor i syfte att stödja kommunerna i deras arbete med att stimulera deltagande i daglig verksamhet genom att t.ex. införa eller höja en låg dagpenning. Regeringen avser även att besluta om ett tilläggsdirektiv till LSS-utredningen för att se över frågan om habiliteringsersättning.

Vidare framgår av budgetpropositionen att regeringen har för avsikt att besluta om nya föreskrifter för schablonbeloppet för timersättning i förordningen (1993:1091) om assistansersättning på så sätt att schablonbeloppet för assistansersättning fastställs till 295,4 kronor per timme från och med den 1 januari 2018. Det innebär att schablonbeloppet räknas upp med 1,5 procent (4,4 kronor) jämfört med 2017. Detta är en högre uppräkning än för 2017 då schablonen höjdes med 1,05 procent.

Socialstyrelsens och Försäkringskassans rapport om införande av vissa skyldigheter för Försäkringskassan och kommuner

Av rapporten Analys av behov av införande av vissa skyldigheter för Försäkringskassan och kommuner i samband med att assistansersättning har dragits in, Socialstyrelsens och Försäkringskassans svar på ett regeringsuppdrag, framgår att den gemensamma bedömning som gjorts inom myndigheterna är att det inte finns behov av ytterligare författningsbestämmelser som reglerar Försäkringskassans skyldighet att lämna information till kommunen i det specifika fallet när en person fått sin assistansersättning indragen, utöver den allmänna skyldighet som redan finns att sända beslut om assistansersättning till kommunen. Däremot ska Försäkringskassan se över sina rutiner i samband med att beslut om assistansersättning skickas till kommunen. Det kan också finnas anledning för kommunerna att se över hur informationsöverföringen går till inom kommunen.

Vidare bedömer Socialstyrelsen att kommunen bör få en skyldighet att ta kontakt med den enskilde när beslut om att dra in assistansersättning har tagits emot från Försäkringskassan. Socialstyrelsen föreslår därför att en ny paragraf som reglerar detta ska införas i LSS. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Försäkringskassan – mål, uppdrag och rapporter m.m.

Mål för assistansersättningen

I Försäkringskassans regleringsbrev för budgetåret 2016 angavs som mål för assistansersättningen att Försäkringskassan ska bidra till att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. En god rättstillämpning skulle säkerställas, och handläggningen, utredningarna och besluten skulle vara likvärdiga över hela landet och hålla hög kvalitet så att rätt person får rätt ersättning. Försäkringskassan skulle även säkerställa en god kontroll för att motverka överutnyttjande. Därutöver skulle Försäkringskassan verka för att de försäkringsmedicinska utredningarna och läkarutlåtandena håller hög kvalitet. Försäkringskassan skulle redovisa måluppfyllelsen och genomförda insatser för att uppnå målet. Här skulle särskilt framgå vilka åtgärder som vidtagits för att öka möjligheten att följa utvecklingen av förmånen, bl.a. genom utveckling och förändring av it-stödet. I Försäkringskassans årsredovisning 2016 bedömde myndigheten att målet för assistansersättningen delvis är uppfyllt. De främsta orsakerna till detta är att utvecklingen av antalet timmar bedöms vara på väg att brytas, att kvaliteten i handläggningen har ökat, att kontrollerna har förbättrats och att ett nytt läkarutlåtande har utarbetats.

I regleringsbrevet för budgetåret 2017 har man angett som mål för assistansersättningen att Försäkringskassans arbete med assistansersättning ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet så att rätt person får rätt ersättning, såväl flickor och pojkar som kvinnor och män. Besluten ska vara likvärdiga över hela landet. Försäkringskassan ska verka för att utredningar, försäkringsmedicinska utredningar och läkarutlåtanden håller hög kvalitet. Försäkringskassan ska även säkerställa en god kontroll för att motverka överutnyttjande och brottsligt nyttjande med ett särskilt fokus på den ökande timutvecklingen. Försäkringskassan ska redovisa måluppfyllelsen och genomförda insatser för att uppnå målet. Här ska särskilt framgå vilka åtgärder som vidtagits för att öka möjligheten att följa utvecklingen av förmånen, bl.a. genom utveckling och förändring av it-stödet.

Regeringsuppdrag

Av regleringsbrevet för budgetåret 2017 framgår att Försäkringskassan ska utreda konsekvenserna för flickor, pojkar, kvinnor och män med assistansersättning av de domar från HFD som rör det s.k. femte grundläggande behovet ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade”, bl.a. HFD 2015 ref. 46. Försäkringskassan ska särskilt följa utvecklingen av antalet beviljade assistanstimmar fördelat på grundläggande behov och andra personliga behov. Försäkringskassan ska inom ramen för denna del av uppdraget samråda med Socialstyrelsen (jämför Socialstyrelsens uppdrag under rubriken Socialstyrelsen nedan). Försäkringskassan ska vidare göra en fördjupad analys av inflödet och utflödet av personer i assistansersättningen. Analysen ska omfatta skäl för avslag och indragningar och avslut

av assistansersättningen. Försäkringskassan ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 december 2017.

Rapporter

I regleringsbrevet för budgetåret 2016 fick Försäkringskassan i uppdrag att följa upp och analysera utvecklingen av assistansersättningen. I delrapporten Assistansersättningens utveckling – Förändringsprocesser 2005–2015 (Socialförsäkringsrapport 2016:5) har Försäkringskassan valt att lyfta fram hur assistansersättningen förändrats och analysera utvecklingen 2005–2015. Av rapporten framgår att antalet timmar fortsätter att öka, att ökningen av antalet mottagare har avstannat och att allt fler män än kvinnor får assistansersättning. Av slutrapporten Assistansersättningens utveckling (Socialförsäkringsrapport 2017:4) framgår att antalet personer som har assistansersättning är relativt stabilt. De flesta behåller ersättningen under många år; endast för ett fåtal dras den in. När det sker beror det på att de grundläggande behoven inte längre uppgår till mer än 20 timmar per vecka. Vidare framgår att antalet med statlig assistansersättning ökade fram till 2009 men sedan dess har varit relativt stabilt med omkring 16 000 personer. Enligt Försäkringskassans bedömningar har två lagändringar bidragit till nästan halva ökningen: mottagare över 65 får behålla ersättningen, och många har beviljats assistans för annan hjälp som förutsätter ingående kunskap. Helt nya siffror från 2016 visar på en minskning med 3 procent. Antalet assistansmottagare är nu 15 691. Det är enligt Försäkringskassan ännu för tidigt att säga om detta är ett trendbrott eller inte, även om det finns vissa faktorer som talar för att det kan vara så. Försäkringskassan redovisar även att antalet som nybeviljas assistansersättning har minskat över tid. Det beror troligen på att framväxten av normering och rättspraxis sedan 2006 har förtydligat hur de grundläggande behoven ska beviljas och beräknas, vilket lett till att färre har rätt till statlig assistansersättning. Vidare redovisar Försäkringskassan att det genomsnittliga antalet beviljade timmar per mottagare har ökat kontinuerligt över tid. Ökningen kan framför allt härledas till ett ökat antal timmar för de som redan har ersättning.

Av Försäkringskassans rapport Avslag inom assistansersättningen – Hur kan vi förstå den senaste tidens ökning? (Socialförsäkringsrapport 2017:8) framgår att under de senaste åren har andelen ansökningar om assistansersättning som avslås ökat kontinuerligt. År 2012 avslogs 59 procent av alla ansökningar, jämfört med 79 procent 2016. På fem år har andelen avslag alltså ökat med en tredjedel. Resultaten pekar på att ökningen av andelen avslag i första hand beror på två saker: dels har sammansättningen av de som ansöker om assistansersättning förändrats, dels har förändrad rättspraxis medfört att färre personer bedöms ha rätt till assistansersättning.

Av Försäkringskassans rapport Anslagsbelastning och prognos för anslag inom Försäkringskassans ansvarsområde budgetåren 2017–2021 (rapport 2017-07-31) framgår att antalet brukare inom assistansersättningen började gå ned i november 2015 och har sedan dess minskat med i genomsnitt 40 brukare

per månad. Nedgången har varit något kraftigare det andra kvartalet 2017. Givet denna utveckling förväntas antalet brukare bli 15 380 personer 2017 (genomsnitt under året), vilket är 3,4 procent färre än under 2016. Vidare framgår att Försäkringskassan i december 2017 planerar att övergå till efterskottsinsbetalningar från kommunerna för utförd assistans. Tidigare har kommunernas insbetalningar skett i förskott.

Enligt regeringens budgetproposition för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9) har Försäkringskassan infört ett nytt handläggningsstöd som bidrar till att minska andelen felaktiga utbetalningar och gör det möjligt att ta emot tidsredovisningar digitalt. Myndigheten har också utvecklat styrande och stödjande dokument för att förtydliga rättstillämpningen, och vägledningen har reviderats. För att höja kvaliteten i de medicinska underlag som ligger till grund för utredningarna har Försäkringskassan tagit fram ett nytt läkarutlåtande. Utlåtandet ska tydliggöra vilken medicinsk information som behövs för att utreda rätten till assistansersättning. Det ska också ge information om den assistansberättigade behöver vård i hemmet. Försäkringskassan uppger att man under 2016 sammantaget ökat kvaliteten i handläggningen, förtydligat rättstillämpningen och att likformigheten i bedömningarna i landet har förbättrats. Försäkringskassan har vidare under 2016 infört nya arbetssätt för att utreda oseriösa anordnare av personlig assistans.

Av Försäkringskassans rapport Utgiftsprognos för budgetåren 2017–2022 (rapport 2017-10-25) framgår att prognosen för assistansersättning har sänkts för samtliga år. Sänkningen beror i huvudsak på att antalet brukare beräknas bli färre än tidigare samt att förändrade kontroller och redovisningsrutiner i samband med övergången till efterskottsutbetalning antas medföra lägre utgifter. Vidare framgår att statens utgifter för assistansersättning uppgick till 21,5 miljarder kronor 2016 och beräknas öka till 27,2 miljarder kronor 2022. Den kraftiga ökningen 2016–2017 beror i huvudsak på att Försäkringskassan införde efterskottsutbetalning av assistansersättningen den 1 oktober 2016, vilket innebar att utbetalningar försköts framåt i tiden. Ökningen drivs annars av att genomsnittligt antal ersatta timmar per brukare och månad beräknas fortsätta öka och att schablonbeloppet (ersättning per timme) höjs. Ett av Försäkringskassans prioriterade områden är att arbeta med att förbättra kvaliteten i handläggningen samt att säkerställa en god kontroll för att motverka överutnyttjande och brottsligt nyttjande inom assistansersättningen. Det är ännu för tidigt för att kunna bedöma hur stor effekt arbetet med detta kommer ha på utvecklingen framöver. Antalet brukare har minskat sedan hösten 2015. I prognosen förväntas de fortsätta att minska under åren 2017–2019 för att därefter vara på samma nivå som 2019. Antalet medeltimmar per brukare har ökat kontinuerligt sedan ersättningen infördes. Ökningen brukar plana ut under hösten och vintern, men under september 2016–februari 2017 t.o.m. minskade antalet timmar. I mars 2017 vände dock antalet timmar upp igen. Detta innebär att medeltimmarna beräknas öka i något långsammare takt under prognosperioden jämfört med tidigare. Slutligen framgår att när

föregående prognos beslutades planerade Försäkringskassan att från december 2017 övergå till efterskottsinbetalningar från kommunerna för utförd assistans. Övergången har nu skjutits fram till april 2018.

Skrivelse

Skrivelsen Om personlig assistans – konsekvenser av en dom från Högsta förvaltningsdomstolen beslutades av Försäkringskassan den 20 oktober 2017 (dnr 49577-2017). Av skrivelsen, som är ställd till Socialdepartementet, framgår följande (jämför HFD:s dom under rubriken Domar från Högsta förvaltningsdomstolen m.m. ovan):

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 13 juni 2017 en dom om rätten till personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).² I domen anses en funktionsnedsatt persons behov av transport inte utgöra ett sådant annat personligt behov som ger rätt till personlig assistans. I domskälen finns även följande generella uttalande.

”Mot denna bakgrund kan slutsatsen dras att inte alla personliga behov ger rätt till personlig assistans enligt bestämmelsen i 9 a § andra stycket. Det särskilda stöd som den funktionshindrade behöver ska också i någon mening vara kvalificerat för att grunda en rätt till personlig assistans enligt bestämmelsen. Detta krav får anses innefatta att den personliga assistentens insats ska ha en direkt och konkret koppling till ett individuellt behov av hjälp i det dagliga livet.”

Försäkringskassan vill uppmärksamma regeringen på uttalandet eftersom det enligt myndighetens uppfattning kommer att få konsekvenser för bedömningen av rätten till assistansersättning för de så kallade andra personliga behoven. Domen kommer inte att påverka vilka personer som har rätt till assistansersättning, men däremot hur många assistanstimmar som de som beviljas assistansersättning har rätt till. Enligt Försäkringskassans uppfattning kommer domen att få svåröverskådliga konsekvenser för stat, kommun och enskilda.

Försäkringskassan måste givetvis följa uttalandet i domen och kommer därför inom kort att besluta ett rättsligt ställningstagande som beskriver hur Försäkringskassans tillämpning ska anpassas med anledning av domen. Den ändrade tillämpningen kommer direkt att slå igenom i nya beslut. Ett beslut där en försäkrad tidigare har beviljats assistansersättning gäller däremot till dess att det omprövas. Om den försäkrade inte har fyllt 65 år ska beslutet omprövas sedan två år förflutit från senaste prövningen eller vid väsentligt ändrade förhållanden för den enskilde. Om den försäkrade har fyllt 65 år får omprövning ske endast vid väsentligt ändrade förhållanden för den enskilde.

Försäkringskassan kan konstatera att den tillämpning som myndigheten hittills har haft när det gäller rätt till assistansersättning för andra personliga behov delvis har varit felaktig. Anledningen till detta är att Försäkringskassan har gjort en annan tolkning av lagstiftningen än den HFD nu gör. HFD:s dom innebär att många assistansberättigade kommer att beviljas färre timmar. Det är visserligen timmar som de enligt den nya domen inte heller tidigare borde ha haft rätt till, men för många enskilda kommer domen alltså ge konsekvenser.

Försäkringskassan har inga möjligheter att utan stöd i lag eller förordning göra något för att mildra konsekvenserna av domen. Anledningen till att Försäkringskassan väljer att särskilt uppmärksamma

² HFD 2017 ref. 27.

regeringen på domen är alltså att den kommer att få svåröverskådliga konsekvenser för stat, kommun och enskilda. Enligt Försäkringskassans uppfattning är detta en fråga som regeringen behöver hantera med förtur.

Rättsligt ställningstagande

Av det rättsliga ställningstagandet Assistansersättning – hjälp med andra personliga behov som beslutades av Försäkringskassan den 27 oktober 2017 (dnr 47058-2017, serienummer 2017:05) framgår bl.a. följande:

Hjälp med andra personliga behov ska i någon mening vara kvalificerad för att ge rätt till assistansersättning. För att den hjälp som en assistent ger ska räknas som *kvalificerad hjälp* måste hjälpen ha en direkt och konkret koppling till ett individuellt behov. Det innebär följande:

1. *Hur* assistenten behöver hjälpa den enskilde är avgörande för om hjälpen kan räknas som kvalificerad. Hjälpen måste på något sätt påverkas av att den enskilde är närvarande. Det är hjälpen som ska vara kvalificerad och inte hjälpbehovet.
2. Vid dubbel assistans ska bedömningen av hur assistenten behöver hjälpa den enskilde göras för *varje assistent*. För rätt till ersättning för dubbel assistans måste varje assistents insats var för sig räknas som kvalificerad.

En slutsats som kan dras av detta är att vänta aldrig i sig kan räknas som kvalificerad hjälp. Det innebär att så kallad väntetid, beredskap och tid mellan preciserade hjälpbehov vid aktiviteter utanför den plats där den enskilde regelbundet vistas aldrig kan ge rätt till assistansersättning. På platser där den enskilde regelbundet vistas, exempelvis i hemmet, gäller redan sedan tidigare att tid mellan olika insatser inte kan ge rätt till assistansersättning.

Socialstyrelsen – uppdrag och rapporter

Regeringsuppdrag

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2016 framgår att Socialstyrelsen ska fortsätta uppdraget att administrera och hantera utbetalningarna av ersättning till utbildningen för handläggare som prövar ansökningar om insatser enligt LSS. Utbildningen är tidsbegränsad och inleds under 2017 och avslutas senast den 31 december 2018. Socialstyrelsen ska lämna en slutrapport senast den 15 april 2019.

Vidare ska Socialstyrelsen enligt regleringsbrevet för budgetåret 2016 på ett ändamålsenligt sätt och till berörda aktörer sprida det kunskapsunderlag som slutredovisades den 1 december 2015 (dnr S2014/885/FST) inom verksamhetsområdet stöd till personer med funktionsnedsättning. Socialstyrelsen ska också ta fram ett kunskapsunderlag om metoder för ökad delaktighet och självständighet för personer med kognitiva funktionsnedsättningar. En slutrapport som omfattar kunskapsunderlaget om metoder för delaktighet ska redovisas senast den 30 november 2017.

Av regleringsbrevet för budgetåret 2017 framgår att Socialstyrelsen ska kartlägga vilket stöd som lämnas av kommuner till personer med funktionsnedsättningar som har behov av hjälp med genomförande av s.k. egenvårdsinsatser. Socialstyrelsen ska också undersöka i vilken utsträckning kommuner samverkar med landstingen i frågor som rör egenvård för denna målgrupp. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 december 2017.

Vidare ska Socialstyrelsen enligt regleringsbrevet för budgetåret 2017 utreda konsekvenserna av de domar från HFD som rör det s.k. femte grundläggande behovet ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade” (bl.a. HFD 2015 ref. 46). Analysen ska omfatta hur domarna påverkat kommunernas beviljanden av insatser enligt LSS och SoL. Vidare ska konsekvenserna för brukare med personlig assistans samt ett barnrätts- och jämställdhetsperspektiv inkluderas i analysen. Socialstyrelsen ska inom ramen för uppdraget samråda med Försäkringskassan (jämför Försäkringskassans uppdrag under rubriken Försäkringskassan ovan). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 december 2017.

Rapporter

Socialstyrelsen redovisade i februari 2017 ett uppdrag att kartlägga hur hälso- och sjukvården arbetar med information och säkerhet när det gäller egenvårdsinsatser i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter Bedömningen av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6). I rapporten Hur arbetar hälso- och sjukvården med egenvårdsinsatser? En kartläggning drar Socialstyrelsen bl.a. slutsatsen att myndigheten behöver ta fram tydligare information om hälso- och sjukvårdens ansvar för bedömning, information och samråd med andra aktörer vid egenvårdsinsatser enligt föreskrifterna samt att en ny egenvårdsbedömning ska göras vid förändrade omständigheter.

I Socialstyrelsens rapport Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning – Lägesrapport 2017 beskriver Socialstyrelsen tillståndet och utvecklingen inom funktionshindersområdet och de individuella stöden. Av rapporten framgår att barn, ungdomar och vuxna som bor i en bostad med särskild service enligt LSS blir alltmer delaktiga och har större inflytande över insatsens genomförande än tidigare. Vidare uppger många brukare att de är nöjda med handläggningen av LSS-ärenden; de kan få tag på sin handläggare vid behov och de är nöjda med beslutet. Men det finns även brukare som lyfter fram vissa brister i handläggningen, t.ex. långa handläggningstider och bristande kunskap om funktionsnedsättningar.

Inspektionen för socialförsäkringen – uppdrag och rapport

Regeringsuppdrag

Regeringen gav 2013 Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) i uppdrag (S2013/4380/FST) att följa upp och analysera effekterna av de ändringar i LSS och SFB som trädde i kraft den 1 juli 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9, bet. 2012/13:SoU1, rskr. 2012/13:115). ISF ska också följa upp de åtgärder som Försäkringskassan vidtagit för att utveckla styrning och organisation i syfte att effektivisera handläggningen och kontrollen av ärenden inom assistansersättning. Vidare ska ISF följa Försäkringskassans arbete med att utveckla ett ändamålsenligt it-stöd för handläggning och kontroll av ärenden om assistansersättning. ISF ska bedöma om kompletterande åtgärder behöver vidtas för att förhindra oegentligheter, överutnyttjande eller andra orsaker till felaktiga utbetalningar. ISF ska lämna en slutlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 december 2017.

Av ISF:s regleringsbrev för budgetåret 2017 framgår att ISF ska kartlägga och analysera marknaden för anordnare med tillstånd att bedriva personlig assistans. ISF ska bl.a. kartlägga och analysera marknadens aktörer, deras lönsamhet, spridningen i lönsamhet samt brister i marknads- och konkurrensförhållanden. Assistansersättningssystemets konstruktion och dess effekter på lönsamhetsutvecklingen ska ingå i analysen. ISF ska åiterrapportera uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 15 december 2017.

Rapport

I rapporten Sjukvårdande insatser och personlig assistans (2016:16) undersöker ISF hur Försäkringskassan tolkar reglerna om egenvård och i vilken utsträckning ansvar kan utkrävas om något går fel. I samband med detta redovisas hur relevant domstolspraxis påverkar Försäkringskassans tillämpning av reglerna om assistansersättning. Granskningen visar att lagstiftningen är otydlig när det gäller olika huvudmäns ansvar och att det finns incitament för kommuner och landsting att vältra över ansvaret för sjukvårdande insatser på personliga assistenter som därmed ofta tvingas ta ett orimligt stort ansvar. Av granskningen framgår även att HFD i några centrala domar har ändrat praxis i fråga om sjukvård i personlig assistans i en kraftigt åtstramande riktning. Dessa domar innebär att många brukare riskerar att bli av med sin assistans. Detta kan tillämpande myndigheter – i detta fall Försäkringskassan – inte ändra på, eftersom myndigheten är skyldig att följa den praxis som fastställts av HFD. Om konsekvenserna av dessa domar inte stämmer överens med lagstiftarens intentioner bör regeringen tydliggöra detta och föreslå att gällande lagstiftning ändras. Rapporten har överlämnats till LSS-utredningen.

Inspektionen för vård och omsorg – uppdrag

Regeringsuppdrag

Av regleringsbrevet för budgetåret 2017 för Inspektionen för vård och omsorg (IVO) framgår att myndigheten ska ta fram en handlingsplan för hur myndigheten avser att utveckla arbetet med tillståndsprövning och tillsyn av assistansanordnare enligt SFB samt LSS. IVO har redovisat en del av uppdraget med rapporten Handlingsplan för utveckling av tillsyn och tillståndsprövning av assistansanordnare – Redovisning av regeringsuppdrag enligt regleringsbrevet för 2017. I handlingsplanen tar IVO bl.a. upp frågor om att utveckla metoder och rutiner till stöd för tillsynen och tillståndsprövningen. En samlad redovisning ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 28 februari 2018.

Svar på interpellation

En interpellation om regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan (ip. 2016/17:533, prot. 2016/17:124) besvarades av statsrådet Åsa Regné den 13 juni 2017. Statsrådet anförde bl.a. följande:

Anf. 28

Jag har på olika sätt tagit tag i den här frågan: en långsiktig utredning om LSS, regleringsbrev som styr kvalitet, rätt insats till rätt personer – inte till fusk – och flera olika uppdrag, bland annat om domarna och om företagens roll, som vi inte kom in så mycket på här.

— — —

Jag kommer under hösten också att få underlag som ger en bättre bild av effekten av domarna, till exempel när det gäller gränsen mellan lagen om stöd och service och hälso- och sjukvårdsinsatser. [...] Om personer faktiskt behöver sjukvård ska de naturligtvis få det. Personliga assistenter ska inte utföra sjukvård.

Vi måste veta hur domarnas effekter har blivit och hur de olika människornas liv ser ut för att kunna förändra lagen om det behövs. I så fall är jag beredd att göra det.

Svar på skriftliga frågor

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2016/17:1914) om Försäkringskassans bedömningar av LSS-stöd uttalade statsrådet Åsa Regné den 20 september 2017 bl.a. följande:

Jag vill börja med att betona att jag anser det angeläget att intentionerna med LSS upprätthålls. Det är nu mer än 20 år sedan LSS och lagen (1993:389) om assistansersättning trädde ikraft. Reformen har på avgörande sätt förbättrat levnadsvillkoren och skapat möjlighet till delaktighet i arbets- och samhällsliv för personer med omfattande funktionsnedsättningar. Det är viktigt att reformen värnas.

Det finns problem med hur LSS-insatserna och assistansersättningen har utvecklats över tid och insatsernas förmåga att uppfylla syftet med lagstiftningen. Jag har därför tagit initiativ till LSS-utredningen (S 2016:3) vilken har i uppdrag att göra en översyn av insatserna i LSS och assistansersättningen, i syfte att få till stånd mer ändamålsenliga insatser och en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av personlig assistans.

De senaste åren har det kommit ny rättspraxis som nu får genomslag i Försäkringskassans och kommuners tillämpning av lagen. Detta har medfört ett behov av att redan nu fördjupa kunskaperna om vilka effekter detta får för personer med assistansersättning eller personlig assistans enligt LSS. I väntan på utredningsbetänkandet har regeringen därför lämnat flera uppdrag till berörda myndigheter, bland annat att utreda och analysera konsekvenserna av den nya tillämpningen. Socialstyrelsen och Försäkringskassan har också haft ett gemensamt uppdrag att utreda om det finns behov av en tydligare lagstiftning för att säkerställa att en överlämning sker mellan Försäkringskassan och kommunen i de fall assistansersättningen dras in. Rapporten har nyligen inkommit och bereds nu i regeringskansliet.

Som svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:189) om rätten till personlig assistans uttalade statsrådet Åsa Regnér den 8 november 2017 bl.a. följande:

Jag har tagit del av Försäkringskassans skrivelse om konsekvenserna av Högsta förvaltningsdomstolens dom från den 13 juni i år om väntetid och beredskap. Jag vill betona att lagens intentioner att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet ska upprätthållas. En lagändring behöver därför utredas skyndsamt. I övriga frågor som rör LSS följer jag fortsatt noga utvecklingen.

Frågestund

Vid frågestunden den 26 oktober 2017 besvarade statsrådet Åsa Regnér en fråga om tillämpningen av LSS (prot. 2017/18:24). Statsrådet uttalade bl.a. följande:

Anf. 11

Det som har skett under senare tid är att flera vägledande domar har fallit gentemot lagstiftningen om stöd och service och personlig assistans och assistansersättning.

Lagen har stiftats i den här kammaren, och om tvister uppstår ska rättsväsendet enligt vår grundlag ta hand om det och sedan ska resultatet av det tolkas och genomföras av myndigheter och inte av oss politiker.

Däremot kan politiker be om en översyn av effekter av de här domarna. Och det har jag gjort. Det gjorde jag redan i slutet av förra året. Och inom kort kommer jag att få ett underlag för att se vad man kan göra.

Under tiden måste dock kommuner och landsting träda in här. Man ska inte lämna personer som har stora behov i sticket. Det är väldigt viktigt.

Vid samma frågestund besvarade statsrådet även en fråga om ändring i lagen om assistansersättning. Statsrådet uttalade bl.a. följande:

Anf. 51

Det här är en rättighetslagstiftning. Om tvister uppstår måste man göra en tolkning i domstol, och vägledande domar ska genomföras av myndigheter. Det är den ordning som vi har i Sverige. Vi är en rättsstat och måste ha det så.

Jag har dock bett om analyser av effekterna av de här domarna för att få veta mer. Vad är det här på riktigt för grupper, och hur ser mönstret ut? Det går inte att skriva lagstiftning utifrån enskilda fall, även om jag tycker att de är väldigt ömmande. Kommuner och landsting måste erbjuda människor med stora behov stöd. Man kan inte dra sig undan. Regeringen har också tillskjutit medel till kommuner och landsting. I december får jag underlag som jag har beställt angående det här.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringen har gett LSS-utredningen i uppdrag att se över assistansersättningen i SFB och delar av LSS. Utskottet konstaterar att det ingår i utredningens uppdrag att lämna förslag till hur de kriterier som ska ligga till grund för bedömningen av rätt till och omfattning av insatser kan definieras tydligare och mer transparent. I uppdraget ingår även att redovisa de ekonomiska konsekvenserna och andra konsekvenser av utredningens förslag i enlighet med 14, 15 och 15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474). Vidare konstaterar utskottet att det framgår av Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2017 att myndigheten ska kartlägga vilket stöd som lämnas av kommuner till personer med funktionsnedsättning som har behov av hjälp med genomförande av s.k. egenvårdsinsatser. Av Försäkringskassans och Socialstyrelsens regleringsbrev för budgetåret 2017 framgår att myndigheterna har i uppdrag att utreda konsekvenserna av de domar från HFD som rör det s.k. femte grundläggande behovet (annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade). Utskottet konstaterar även att rapporten *Analys av behov av införande av vissa skyldigheter för Försäkringskassan och kommuner i samband med att assistansersättning har dragits in* – Socialstyrelsens och Försäkringskassans svar på regeringsuppdrag bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet konstaterar vidare att statsrådet Åsa Regnér den 14 november 2017 presenterade ett antal åtgärder inom den statliga assistansersättningen som regeringen avser att vidta. För det första avser regeringen att presentera ett lagförslag som innebär att tidigare tillämpning av väntetid och beredskap återställs. Med lagförslaget kommer personlig assistans liksom tidigare att kunna lämnas under dygnsvila i form av väntetid och beredskap, samt under tid mellan insatser. Lagförslaget föreslås träda i kraft under våren 2018. För att dämpa påverkan av den snabba praxisförändringen och förhindra att ytterligare ny praxis får genomslag innan LSS-utredningen har kommit till sina slutsatser avser regeringen vidare att presentera en tillfällig lagändring som innebär att Försäkringskassan inte ska göra tvåårsomprövningar. Lagförslaget föreslås träda i kraft under våren 2018. För att säkerställa att personer som får beslut om avslag eller indrag av statlig assistansersättning får information om sina rättigheter enligt LSS avser regeringen att presentera ett lagförslag som innebär att kommunerna blir skyldiga att informera personer som får sådana beslut från Försäkringskassan om detta. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Avslutningsvis avser regeringen att presentera ett lagförslag som innebär att den tidigare möjligheten för enskilda som har beviljats assistansersättning med ett högre timbelopp än schablonbeloppet för att få täckning för sina kostnader även när kostnaderna varierar mer över tid återställs. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Utskottet välkomnar detta arbete. Mot bakgrund av det intensiva arbete som pågår på detta område anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ när det gäller insatser enligt LSS. Motionerna 2016/17:3752 (L) yrkandena 1 och 2, 2017/18:2899 (L) yrkandena 1 och 2, 2017/18:2942 (V) yrkande 1 och

2017/18:3750 (KD) yrkande 118 bör därför avslås. Riksdagen bör därmed inte heller ta något initiativ i frågan om intentionerna med LSS, och därför bör även motion 2017/18:1396 (S) avslås.

Mot denna bakgrund finns det inte heller anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen när det gäller motionsyrkandena om grundläggande behov. Motion 2017/18:3750 (KD) yrkandena 115 och 116 bör avslås.

I uppdraget till LSS-utredningen ingår även att lämna förslag på hur kostnaderna för personlig assistans ska ersättas träffsäkert och kostnadseffektivt framöver och vad kostnaderna ska utgå från och får omfatta. Enligt utskottet finns det således inte anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen i frågan om ersättning från kommunen. Motionerna 2017/18:1646 (SD) yrkande 16, 2017/18:3206 (M) och 2017/18:3764 (C) yrkande 1 bör avslås. Riksdagen bör därför inte heller ta något initiativ i frågan om ersättningssystem, och motion 2017/18:1646 (SD) yrkande 15 bör därför avslås.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att dels från 2018 införa ett bidrag på 350 miljoner kronor för att stödja kommunerna i deras arbete med att stimulera deltagande i daglig verksamhet, dels besluta om ett tilläggsdirektiv till LSS-utredningen för att se över frågan om habiliteringsersättning. Utskottet konstaterar också att det i LSS-utredningens uppdrag ingår att lämna förslag på vilka insatser som bör ingå i LSS inklusive insatser som kan vara alternativ till eller kombineras med personlig assistans. Mot denna bakgrund finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen när det gäller motionsyrkandena om daglig verksamhet. Motion 2017/18:1646 (SD) yrkandena 7–9 bör därför avslås.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2018 tar upp utskottets tillkännagivande om valfrihet. Regeringen anför bl.a. att LSS-utredningen har i uppdrag att se över och analysera konsekvenserna av det delade huvudmannskapet för personlig assistans samt analysera och lämna förslag på hur kostnaderna för personlig assistans kan ersättas träffsäkert och kostnadseffektivt. Regeringen bedömer således sammanfattningsvis att det inte finns skäl att gå vidare med ytterligare insatser och anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Utskottet delar inte regeringens bedömning att riksdagens tillkännagivande om valfrihet är slutbehandlat. Mot denna bakgrund står utskottet fast vid det ställningstagande som gjordes i betänkande 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning om att det borde vara självklart att alla brukare har likvärdiga möjligheter att bestämma över sin personliga assistans. Även den som får sin personliga assistans från kommunen bör få en rätt att välja utförare genom att lagen (2008:962) om valfrihetssystem tillämpas. Utskottet vidhåller att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att alla personer med funktionsnedsättning som har beviljats en insats ska få möjlighet att välja utförare. Med utnyttjande av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför och tillkännager detta för regeringen.

Hjälpmedel m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hjälpmedel, ledarhundar, teckentolk, hbtq-personer med funktionsnedsättning, telefonsupport för internetanvändning, bilstöd och insatser för att förflytta sig.

Jämför reservation 13 (SD), 14 (SD, L), 15 (SD, V), 16 (SD), 17 (SD), 18 (V), 19 (KD) och 20 (SD, L).

Propositionen

It-politiken

I propositionen anges att det övergripande it-politiska målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Det innebär bl.a. att alla som vill ska kunna använda digitaliseringens möjligheter, oavsett personliga förutsättningar som t.ex. ålder och funktionsnedsättning. Regeringen hänvisar även till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning enligt vilken konventionsstaterna ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra får tillgång till information och kommunikation, vilket innefattar informations- och kommunikationsteknik och sådana system.

Vidare anges att Post- och telestyrelsen (PTS) har ansvar för att säkerställa att alla, inklusive personer med funktionsnedsättning, har tillgång till elektroniska kommunikationer. Myndigheten upphandlar därför sådana elektroniska kommunikationstjänster som anses vara av särskild vikt för personer med funktionsnedsättning, t.ex. bild- och texttelefoni, teletal och kostnadsfri nummerupplysning. PTS ska även främja utvecklingen och användningen av elektroniska kommunikationstjänster för personer med funktionsnedsättning.

Regeringen framhåller i propositionen att det är viktigt att det skapas ökade förutsättningar för att få kunskap om behovet av insatser på digitaliseringsområdet för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar. Regeringen gör därför bedömningen att PTS bör få i uppdrag att inrätta ett antal användarråd för att öka kunskapen om aktuella behov hos användargrupper och att identifiera hinder för att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska få tillgång till information och kommunikation. Vidare bör relevanta åtgärder identifieras i syfte att öka den digitala delaktigheten.

Transporter

När det gäller transporter framhåller regeringen att arbetet med att öka tillgängligheten inom transportområdet pågår kontinuerligt inom transportmyndigheter och att åtgärder för att förbättra verksamheten beslutas och vidtas fortlöpande. Vidare anges att Trafikverket har tagit fram en målsättning gäll-

ande fysisk tillgänglighet i sitt arbete med funktionshinderspolitiken. Trafikverkets mål är att tillgänglighetsanpassa 150 stationer och 2 000 hållplatser i ett nationellt prioriterat nät av kollektivtrafik fram till 2021.

För att kollektivtrafiknätet fullt ut ska fungera för personer med funktionsnedsättning krävs dock att även fordon, information, service m.m. anpassas, fungerar och används. Ansvar för detta ligger på dem som trafikerar nätet. Trots positiv utveckling på området i form av ett ökat antal tillgängliga tåg- och busstationer bedömer regeringen därför att åtgärder behöver vidtas utifrån ett s.k. hela-resan-perspektiv för att kartlägga hinder för tillgänglighet. Det kan gälla t.ex. information, gångmiljö, hållplatser, trafiksystem, fordon och service.

Enligt regeringen bör Trafikanalys få i uppdrag att, utifrån ett s.k. hela-resan-perspektiv, kartlägga hinder för tillgänglighet och användbarhet inom kollektivtrafiksystemet för personer med funktionsnedsättning och lämna förslag som bidrar till att nå såväl de transportpolitiska målen som målen i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I vissa regioner pågår arbete med att verka för ett s.k. hela-resan-perspektiv i kollektivtrafiksystemet. Regeringen betonar att det är väsentligt att sådana erfarenheter kan tas till vara i det kommande utredningsarbetet.

Vidare anser regeringen att Myndigheten för delaktighet (MFD) bör få i uppdrag att analysera kvaliteten i utförandet av färdtjänstresor. En sådan utredning bör enligt regeringen innehålla dels en kartläggning och beskrivning av bristerna i den nuvarande verksamheten, dels förslag till åtgärder för att säkerställa att färdtjänsten lever upp till de kvalitetskrav som bör kunna ställas. I uppdraget bör också ingå att ta fram vägledning och stöd till kommuner och regionala upphandlande myndigheter för att göra det möjligt för upphandlande myndigheter att säkerställa en hög kvalitet i färdtjänsten. Regeringen betonar att en sådan utredning bör samordna sina överväganden och förslag med den utredning om ökad samordning av särskilda persontransporter som pågår.

Motionerna

Hjälpmedel

I kommittémotion 2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att öka valfriheten och underlätta vardagen för de som behöver hjälpmedel. Motionärerna vill införa fritt val som ett komplement till den vanliga förskrivningen av hjälpmedel. Vidare föreslås i yrkande 11 ett tillkännagivande om att systemet för hjälpmedel bör ses över så att tillgången till hjälpmedel blir likvärdig i hela landet. I yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att rätten till hjälpmedel även avser fritiden. Enligt motionärerna ska man kunna ha en aktiv fritid även om man har en funktionsnedsättning.

I kommittémotion 2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att hälso- och sjukvårdslagen bör förtydligas när det gäller hjälpmedel. Enligt motionärerna är det tydligt i lagens förarbeten

att skyldigheten att förskriva hjälpmedel bl.a. omfattar hjälpmedel för normala fritids- och rekreationsaktiviteter. Motionärerna vill att lagen förtydligas i den delen.

I kommittémotion 2017/18:2942 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att hjälpmedelsförskrivningen ska bli likvärdig. Enligt motionärerna bör staten ta ett större ansvar än i dag för att förskrivningen av hjälpmedel ska fungera bättre och bli mer likvärdig över hela landet.

Ledarhundar till synskadade

I kommittémotion 2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regelverket för att få ledarhund bör ses över liksom det aktuella anslaget. Enligt motionärerna är det i dag stor brist på ledarhundar till synskadade, och väntetiden är lång.

I motion 2017/18:1698 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om problemet med bristen på ledarhundar. Enligt motionären växer behovet av ledarhundar, och det är därför rimligt med åtgärder så att tillgången på hundar med tiden kan bli bättre.

I motion 2017/18:2618 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att förstärka utbildningen av ledarhundar i Sverige.

Teckentolk

I kommittémotion 2016/17:3749 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att göra det enklare att anställa personer som behöver teckentolk. I motionen anförs att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över behovet av flexibla insatser för att förbättra möjligheten för personer med funktionsnedsättning att få eller behålla ett arbete. Motionärerna föreslår att utredaren även får i uppdrag att undersöka möjligheterna att göra det lättare för personer som behöver teckentolk att komma in på arbetsmarknaden. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 6.

I motion 2017/18:52 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att staten bör ta ansvar för att snarast möjligt rätta till den uppenbara regionala snedfördelningen i statsbidraget till teckenspråkstolkning. Enligt motionären varierar möjligheten för teckenspråkiga att få tillgång till s.k. vardagstolkning stort på grund av att statsbidraget i huvudsak fördelas utifrån invånarantal och inte utifrån antalet brukare.

Hbtq-personer med funktionsnedsättning

I kommittémotion 2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en kartläggning av situationen för hbtq-personer med funktionsnedsättning. Situationen för hbtq-

personer med funktionsnedsättning är en fråga som enligt motionärerna sällan uppmärksammas. Förtryckande normer i samhället innebär att dessa människor riskerar att drabbas av dubbel diskriminering. Ett första steg för ett ökat politiskt ansvarstagande är att undersöka och få grepp om situationen.

Telefonsupport för internetanvändning

I motion 2017/18:2689 av Sultan Kayhan m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att det ska införas en telefonsupport för personer med funktionsnedsättning och äldre som har svårigheter att använda internet. Enligt motionärerna kommer personer som inte är bekväma med digital teknik inte att kunna använda sig av de allt fler tjänster som erbjuds digitalt. Det är därför rimligt att det finns telefonsupport för dessa personer.

Bilstöd

I kommittémotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 119 föreslås ett tillkännagivande om att utvärdera det reformerade bilstödet. Enligt motionärerna har aktörer med kännedom om den nya tillämpningen signalerat att den har stora negativa konsekvenser för enskilda. Motionärerna anser att regeringen snarast bör kartlägga effekterna av det reformerade bilstödet i fråga om målet att fler med bristande ekonomiska resurser ska ges möjlighet att ta del av stödet och därmed få ökad möjlighet till delaktighet i samhället.

I motion 2017/18:1520 av Lars Beckman (m) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av bilstödet för personer med funktionsnedsättning. Enligt motionären bör en översyn övervägas i fråga om rätten att bevilja bilstöd för personer som inte har möjlighet att köra bilen själva.

Insatser för att förflytta sig

I kommittémotion 2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att tillsätta en bred utredning om de olika insatser som finns för att göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig. Enligt motionärerna bör en utredning se över hur olika insatser kan samverka och komplettera varandra för största möjliga delaktighet och självständighet för den enskilde. Ett liknande yrkande finns i kommittémotion 2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 12.

Gällande rätt

I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, föreskrivs det grundläggande ansvar som sjukvårdshuvudmännen har när det gäller hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. Enligt 8 kap. 7 § HSL ska landstinget erbjuda habilitering och rehabilitering, hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning och tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, dövblinda, vuxendöva och hörselskadade. Detta gäller dem som är bosatta

inom landstinget eller som är kvarskrivna enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481) och stadigvarande vistas där (8 kap. 1 §). Kommunen ska i vissa fall erbjuda habilitering, rehabilitering och hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning (12 kap. 5 § första stycket HSL).

Av 10 kap. 2 § HSL framgår att landstinget ska ge patienten möjlighet att välja hjälpmedel enligt vad som anges i 7 kap. 2 § patientlagen (2014:821). Även kommunen ska enligt 13 kap. 2 § HSL ge den enskilde möjlighet att välja hjälpmedel enligt vad som anges i 7 kap. 2 § patientlagen.

Av 7 kap. 2 § patientlagen framgår att när det finns olika hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning tillgängliga ska patienten ges möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar. Patienten ska få det valda hjälpmedlet om det med hänsyn till hans eller hennes behov och till kostnaderna för hjälpmedlet framstår som befogat. Patienten ska enligt 3 kap. 1 § patientlagen få information om bl.a. de hjälpmedel som finns för personer med funktionsnedsättning.

Enligt 6 kap. 7 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska den som har ansvaret för hälso- och sjukvården av en patient medverka till att patienten ges möjlighet att välja behandlingsalternativ respektive hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning enligt vad som anges i 7 kap. 1 och 2 §§ patientlagen.

Av 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Vidare framgår av fjärde stycket att den enskilde genom biståndet ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Kompletterande uppgifter

Hjälpmedel

Hjälpmedelsutredningen (S 2015:08) överlämnade i maj 2017 sitt betänkande På lika villkor! Delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43). Enligt direktiven skulle utredningen lämna förslag i syfte att öka likvärdigheten i fråga om hjälpmedel och minska skillnaderna över landet. Vidare har utredningens uppdrag varit att bl.a. kartlägga tillgången till hjälpmedel för enskilda och analysera ansvarsfördelningen och samordningen mellan huvudmännen. Utredningen föreslår bl.a. att det i HSL ska införas en definition av begreppet hjälpmedel, som förtydligar sjukvårdshuvudmännens skyldighet att erbjuda hjälpmedel. Förslaget till definition bygger på vad som anges i förarbetena till bestämmelserna om skyldigheten att erbjuda hjälpmedel (dvs. prop. 1992/93:159 s. 201). Avsikten är att kodifiera vad som redan kan anses gälla. Förslaget till definition tydliggör t.ex. ansvaret för att tillhandahålla hjälpmedel för att den enskilde ska kunna delta i vardagliga fritidssysselsättningar i hemmet eller närmiljön. Utredningen föreslår även att MFD ges i uppdrag att ta fram underlag till insatser för att

främja tillgången till olika individstödande produkter som möjliggör en aktiv fritid för personer med funktionsnedsättning. Utredningen föreslår vidare att Socialstyrelsen regelbundet ska följa upp hjälpmedelsförskrivningen, bl.a. i form av jämförande statistik, vilket enligt utredningen kan antas leda till ökad likvärdighet. Det föreslås också en ny bestämmelse om hjälpmedelsavgifter. Genom att införa en uttrycklig regel om hjälpmedelsavgifter ska det enligt utredningen bli tydligt dels att sådana avgifter får tas ut, dels under vilka förutsättningar det kan ske. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9) framhålls att likvärdigheten över landet i fråga om hjälpmedel och välfärdsteknik är en central fråga för regeringen. Vidare anges att den snabba teknikutvecklingen leder till nya möjligheter för myndigheter och huvudmän med ansvar inom hjälpmedels- och välfärdsteknikområdet. MFD fortsätter att stödja kommunernas införande av välfärdsteknik och utveckla sitt arbete när det gäller innovationer för att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ökad delaktighet och självständighet.

Ledarhundar till synskadade

Synskadades Riksförbund har uppgiften att, i enlighet med lagen (2005:340) om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund, anskaffa och placera ledarhundar. MFD har i uppdrag att upphandla ledarhundar åt Synskadades Riksförbund.

Av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9) framgår att regeringen årligen avsätter 23,9 miljoner kronor i statsbidrag för verksamheten. Enligt regeringen finns det ingen tydlig trend när det gäller antalet sökande som står i kö för att få en ny ledarhund. Till följd av att väldigt många ledarhundar dock togs ur tjänst under 2016 på grund av hög ålder kommer sannolikt kön för att få en ny ledarhund att bli längre under 2017. Regeringen bedömer därför att anslagna medel för ledarhundar behöver öka med 2 miljoner kronor varje år för att få in fler ledarhundar i tjänstgöring.

Vidare framgår av propositionen att verksamheten med ledarhundar i dag är uppdelad och ligger på den ideella föreningen Synskadades Riksförbund, Socialstyrelsen och MFD. För att få till stånd en mer ändamålsenlig hantering avser regeringen att samla verksamheten hos MFD.

När det gäller den organisatoriska förändringen anförde statsrådet Åsa Regné i svaret på en skriftlig fråga om behovet av fler ledarhundar (fr. 2017/18:98) att regeringen i början av 2018 kommer att ge MFD i uppdrag att, i samarbete med Synskadades Riksförbund och Socialstyrelsen, ta fram en konsekvensbeskrivning av ett förändrat ansvar. Målsättningen är att den nya organisationen ska börja gälla fr.o.m. den 1 januari 2019.

Teckentolk

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9) anför regeringen att det är viktigt att kompetensen hos alla i arbetslivet kan tas till vara, vilket kräver en fungerande kommunikation mellan arbetsgivare och arbetstagare. Regeringen avser därför att genomföra en satsning för ökade möjligheter till tolktjänst i arbetslivet för att stärka förutsättningarna på arbetsmarknaden för kvinnor och män som är döva, dövblinda eller har nedsatt hörsel. Regeringen föreslår insatser motsvarande 15 miljoner kronor för en förbättrad tolktjänst i arbetslivet.

I fråga om regeringens satsningar för ökade möjligheter till tolktjänst anförde statsrådet Åsa Regnér i svaret på en skriftlig fråga om bristen på teckenspråkstolkare (fr. 2017/18:163) att det behövs mer kunskap om hur behoven ser ut, framför allt när det gäller tolk i arbetslivet. Regeringens satsning i budgetpropositionen för 2018 ska därför också ge ökad kunskap om hur behoven ser ut. Vidare anføres att satsningen är ett komplement till andra pågående insatser. Som exempel anges att maxbeloppet för tolk åt barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet som tar del av utbildning inom ett företag under 2017 höjdes från 50 000 kronor till 150 000 kronor.

När det gäller stadsbidraget till tolktjänst finansieras det genom anslaget 4:2 Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet. Anslaget 4:2 återfinns inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Statsbidraget till tolktjänst omfattar ca 75 miljoner kronor årligen, och medlen får användas av Socialstyrelsen för utbetalning till landstingen eller motsvarande (regionerna).

Socialstyrelsen redovisade i juni 2011 rapporten Förändrad statsbidragsmodell för tolktjänsten i landstingen – en studie av hur finansieringen och tolkbristen har påverkats. Av rapporten framgår att statsbidraget t.o.m. 2007 fördelades efter invånarantal. Den nya fördelningsmodellen infördes 2008 och skulle vara fullt genomförd 2010. Denna nya modell är enligt rapporten konstruerad på ett sådant sätt att landstingens faktiska kostnader får större betydelse för storleken på statsbidraget än tidigare. Fördelningsmodellen har som utgångspunkt att statsbidraget i genomsnitt ska finansiera 40 procent av landstingets kostnader för tolktjänsten.

I departementspromemorian Tolktjänst för vardagstolkning (Ds 2016:7) föreslås en lag om tolktjänst för vardagstolkning för barndomsdöva, vuxendöva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Vidare behandlas frågor som rör en gemensam administrativ ingång för bokning av tolkar, insatser för att effektivisera tolktjänsten genom it och vissa frågor om tolkar i arbetslivet. Promemorian har varit ute på remiss (S2016/02162/FST). Ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

Flexjobsutredningen

Regeringen beslutade i april 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över om det behövs flexiblare insatser (exempelvis flexjobb) för att förbättra

möjligheten för personer med funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete (dir. 2017:41). Utredaren ska bl.a. kartlägga och analysera dels målgruppens förutsättningar på arbetsmarknaden – särskilt de ungas – dels hur incitamentsstrukturerna och andra insatser för att ta eller behålla ett arbete fungerar för målgruppen. Utredaren ska vid behov överväga och föreslå de förändringar som behövs för att förbättra möjligheterna för målgruppen att få eller behålla ett arbete. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2018. Utredningen har antagit namnet Flexjobsutredningen (A 2017:01).

Hbtq-personers rättigheter

En nationell strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck antogs av regeringen i januari 2014. Strategin utgör ett ramverk för ett långsiktigt och resultatintriktat arbete med syfte att stärka arbetet för hbtq-personers situation i Sverige. Ett antal fokusområden har pekats ut, och strategiska myndigheter har utsetts för att skapa förutsättningar för ökad kunskap på området och ett likvärdigt bemötande av hbtq-personer.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 13) framhålls att regeringen under året har fortsatt arbetet för att stärka hbtq-personers rättigheter utifrån den nationella strategin och dess olika fokusområden med de strategiska myndigheterna Diskrimineringsombudsmannen (DO), Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Kulturrådet. Vidare anförts att de strategiska myndigheterna har genomfört en rad olika åtgärder, vilket bl.a. har bidragit till att kunskapen om hbtq-personers situation och levnadsvillkor har ökat och att frågor som rör hbtq-personers situation även har fått ökad synlighet inom myndigheternas olika verksamhetsområden. Arbetet har under 2016 och 2017 särskilt fokuserat på transpersoners lika rättigheter och möjligheter.

I budgetpropositionen redovisas även att Statskontoret har utvärderat regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck (Ku2016/01608/DISK). Statskontorets övergripande slutsats är att de statliga insatserna och strukturen i strategin har bidragit till att uppfylla strategins övergripande mål. Statskontoret anser dock att styrning, samordning, uppföljning och prioritering av insatser kan förbättras.

Regeringen bedömer i budgetpropositionen att arbetet med lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer har gått framåt genom de olika insatserna inom ramen för strategin. Enligt regeringen fortsätter arbetet för att säkerställa hbtq-personers fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, och regeringen kommer att återkomma med åtgärder inom ramen för strategin. De rekommendationer som Statskontoret lämnat kommer att beaktas.

Digital delaktighet

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 22) framhålls att arbetet för ökad digital delaktighet fortsätter att bedrivas brett och aktivt. Digitaliseringen påverkar allas vardag. Därmed krävs det att alla kan delta, men på grund av t.ex. ålder, funktionsnedsättning, bristande kunskap eller intresse riskerar människor att hamna utanför. Ambitionen är dock att alla som vill ska kunna ta del av digitaliseringens möjligheter. Regeringen avser därför att satsa på åtgärder som leder till att fler kan få de kunskaper och färdigheter som krävs för att vara digitalt delaktiga och känna tillit till digitaliserade samhällstjänster.

Bilstöd

Det statliga bilstödet syftar till att möjliggöra ett aktivt och självständigt liv för personer med funktionsnedsättning och leda till ökad delaktighet för dem som inte kan använda allmänna kommunikationer. I syfte att åstadkomma en mer ändamålsenlig och effektiv ordning har bilstödet nyligen reformerats genom ändringar i socialförsäkringsbalken och förordningen (2010:1745) om bilstöd till personer med funktionshinder (prop. 2016/17:4, bet. 2016/17:SoU3, rskr. 2016/17:44). De nya bestämmelserna tillämpas sedan den 1 januari 2017.

Regeringen anförde i proposition 2016/17:4 Ett reformerat bilstöd att det är viktigt att reformeringen av bilstödet följs upp och utvärderas.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9) framhåller regeringen att det även i fortsättningen är angeläget att bilstödet används mer effektivt och att avsikten med den reform som genomförts är att bidra till en fortsatt utveckling i den riktningen. Enligt regeringen innebär reformen i huvudsak att grundbidraget för köp av bil halveras och att inkomstgränserna inom anskaffningsbidraget höjs. Det införs även ett tilläggsbidrag för köp av bilar som redan är delvis anpassade till eller mer lämpliga att anpassa till den som har ett funktionshinder. På så sätt riktas enligt regeringen bilstödet i högre grad till dem som har bristande ekonomiska förutsättningar som gör det svårt att finansiera ett bilköp och till dem som får extra kostnader för inköpet.

Samordnade persontransporter

Regeringen beslutade den 13 oktober 2016 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera reglerna för särskilda persontransporter, dvs. färdtjänst, riksfärdtjänst, sjukresor och vissa skolskjutsar (dir. 2016:85). Syftet är att identifiera hinder för kommunala och regionala myndigheter att åstadkomma en effektiv samordning av organiserandet och utförandet av sådana transporter och föreslå regler för att undanröja sådana hinder. Syftet med uppdraget är även att möjliggöra en effektiv samordning av särskilda persontransporter och bidra till att kommuner och landsting ska skapa en långsiktig hållbarhet när det gäller såväl kvaliteten för persontransporter som kostnaderna. Utredningen ska däremot

inte göra en översyn av individers rätt eller tillgång till särskilda persontransporter, och inte heller utreda kvaliteten i utförandet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2017. Utredningen har antagit namnet Samordnade persontransporter (N 2016:03).

Yttrande från trafikutskottet

Trafikutskottet har yttrat sig över den aktuella propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motion 2016/17:3752 (L) yrkande 3 (yttr. 2017/18:TU2y). Trafikutskottet anser att socialutskottet bör avstyrka motionsförslaget. Trafikutskottet anför bl.a. följande:

Med anledning av motionsförslaget vill utskottet även lyfta fram att riksdagen i december 2016 antog propositionen Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling (prop. 2016/17:21) där regeringens prioriteringar och ekonomiska ramar för transportinfrastrukturen för 2018–2029 anges. I propositionen framhålls tillgänglighet och vikten av bl.a. universell utformning och myndigheternas kunskap om funktionsnedsättning. Det framhålls bl.a. att en mångfald av resenärer med olika förutsättningar och behov ställer höga krav på ett tillgängligt samhälle och att det är viktigt att samtliga trafikslag och transportsystemet som helhet utvecklas och anpassas så att alla kan använda det. I betänkande 2016/17:TU4 välkomnade utskottet att frågorna om tillgänglighet har hög prioritet för regeringen och framhöll att det avser att följa utvecklingen noga. Utskottet har vidare tagit del av att det i Trafikverkets förslag till nationell plan för transportsystemet 2018–2029 bl.a. anges att planförslaget innebär en fortsatt positiv utveckling mot det transportpolitiska funktionsmålet när det gäller de delar som Trafikverket ansvarar för. Utskottet vill också framhålla att regeringen hösten 2016 beslutade om två förordningsändringar för att motverka fusk och missbruk av parkeringstillstånd. Den ena ändringen i förordningen (1982:198) om flyttning av fordon i vissa fall gör det lättare för kommunerna att flytta fordon som använder ett ogiltigt parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Den andra ändringen, i förordningen (1976:1128) om felparkeringsavgift, höjde det högsta beloppet på en felparkeringsavgift som en kommun kan ta ut till 1 300 kronor. Ändringen ger kommunerna förbättrade förutsättningar att bedriva en effektiv parkeringsövervakning samt minskar incitament till fusk och missbruk av parkeringstillstånd.

Utskottet ser avslutningsvis mycket positivt på att det viktiga arbetet med att utveckla färdtjänsten och öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning fortsätter. Utskottet välkomnar mot den bakgrunden de aviserade uppdragen till Trafikanalys och MFD. Med hänsyn till dessa uppdrag och till övrigt pågående arbete anser inte utskottet att det finns skäl att ta något initiativ i enlighet med vad som begärs i motionen. Motionsförslaget bör därför avstyrkas.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om hjälpmedel, assistanshundar och tolktjänst behandlades senast av utskottet i betänkande 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena, och riksdagen följde utskottets förslag.

Motionsyrkanden om bilstöd behandlades senast av utskottet i betänkande 2016/17:SoU3 Ett reformerat bilstöd. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena, och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Hjälpmedel

Som redovisats ovan bereds Hjälpmedelsutredningens betänkande På lika villkor! Delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43) inom Regeringskansliet. Utskottet konstaterar att utredningens uppdrag bl.a. har varit att lämna förslag i syfte att öka likvärdigheten i fråga om hjälpmedel. Vidare noterar utskottet att utredningen har lämnat ett förslag om att det i HSL ska införas en definition av begreppet hjälpmedel som förtydligar sjukvårdshuvudmännens skyldighet att erbjuda hjälpmedel, bl.a. för deltagandet i vardagliga fritidssysselsättningar. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionsyrkandena om hjälpmedel bör lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av beredningen. Motionerna 2017/18:1646 (SD) yrkandena 10–12, 2017/18:2899 (L) yrkande 7 och 2017/18:2942 (V) yrkande 2 avstyrks därmed.

Ledarhundar till synskadade

Utskottet konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2018 bedömer att anslagna medel för ledarhundar behöver öka med 2 miljoner kronor varje år för att få in fler ledarhundar i tjänstgöring. Vidare noterar utskottet att regeringen avser att samla verksamheten med ledarhundar till MFD för att få till stånd en mer ändamålsenlig hantering. Därmed finner utskottet inte skäl att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2017/18:1646 (SD) yrkande 14, 2017/18:1698 (MP) yrkande 1 och 2017/18:2618 (S). Motionerna avstyrks.

Teckentolk

När det gäller ökade möjligheter till tolktjänst i arbetslivet kan utskottet konstatera att regeringen avser att genomföra en satsning i syfte att stärka förutsättningarna på arbetsmarknaden för kvinnor och män som är döva, dövblinda eller har nedsatt hörsel. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2018 insatser motsvarande 15 miljoner kronor. Utskottet finner med hänvisning till det anförda att motionerna 2016/17:3749 (SD) och 2017/18:1646 (SD) yrkande 6 kan lämnas utan vidare åtgärd. Även motion 2017/18:52 (KD) yrkande 1 avstyrks.

Hbtq-personer med funktionsnedsättning

Av redovisningen ovan framgår att regeringen fortsätter arbetet för att säkerställa hbtq-personers fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och avser

att återkomma med åtgärder inom ramen för den nationella strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Utskottet välkomnar detta arbete. I övrigt finner utskottet inte skäl att nu föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motion 2015/16:748 (V) yrkande 6. Motionen avstyrks.

Telefonsupport för internetanvändning

Utskottet vill framhålla att det i likhet med regeringen anser att alla som vill ska kunna använda digitaliseringens möjligheter, oavsett personliga förutsättningar som t.ex. ålder och funktionsnedsättning. Utskottet välkomnar därför regeringens åtgärder i syfte att öka den digitala delaktigheten. Utskottet är dock inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2017/18:2689 (S). Motionen bör därför avslås.

Bilstöd

I fråga om bilstöd konstaterar utskottet att regleringen av bilstödet nyligen har reformerats i syfte att åstadkomma en mer ändamålsenlig och effektiv ordning. De nya bestämmelserna tillämpas sedan den 1 januari 2017. Utskottet konstaterar därmed att kort tid förflutit sedan bestämmelserna började tillämpas. Vidare anförde regeringen i proposition 2016/17:4 Ett reformerat bilstöd att det är viktigt att reformeringen av bilstödet följs upp och utvärderas. Utskottet utgår därför från att regeringen följer frågan. Mot denna bakgrund är utskottet för närvarande inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2017/18:3750 (KD) yrkande 119. Motionen avstyrks.

Utskottet finner inte heller skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2017/18:1520 (M). Även den motionen avstyrks.

Insatser för att förflytta sig

Trafikutskottet anför i sitt yttrande att det med hänsyn till de aviserade uppdragen till Trafikanalys och MFD samt till övrigt pågående arbete inte finns skäl att ta något initiativ i enlighet med vad som begärs i motion 2016/17:3752 (L) yrkande 3. Socialutskottet finner inte skäl att göra någon annan bedömning än trafikutskottet. Utskottet avstyrker därmed motion 2016/17:3752 (L) yrkande 3. Med det anförda avstyrks även motion 2017/18:2899 (L) yrkande 12.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2014/15:SoU12 Folkhälsofrågor, 2014/15:SoU8 Funktionshindersfrågor, 2016/17:SoU3 Ett reformerat bilstöd och 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning.

Riksdagen avskog yrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning när det gäller de väckta förslagen och avstyrker därför motionsyrkandena.

Reservationer

1. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken, punkt 1 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) godkänner vad regeringen föreslår om mål för funktionshinderspolitiken,
- b) =utskottet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:188 och avslår motion 2016/17:3751 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att ett nationellt mål tydligt bör peka på vad som ska uppnås inom ramen för funktionshinderspolitiken, snarare än i samhället i stort. Genom regeringens förslag till mål framgår det tydligt att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är en utgångspunkt. Respekt för olikheter och den mänskliga mångfalden i relation till personer med funktionsnedsättning finns angivet som en av de allmänna principerna i konventionens artikel 3. Dessa delar uttrycks således i de allmänna principerna och kommer därmed att kunna beaktas i tillämpningen av det nationella målet och i det funktionshinderspolitiska arbetet. Vi anser därför att riksdagen bör godkänna vad regeringen föreslår om mål för funktionshinderspolitiken.

2. Samlat helhetsgrepp om funktionshinderspolitiken, punkt 2 (S, MP, V)

av Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Mikael Dahlgvist (S), Jan Lindholm (MP), Kristina Nilsson (S), Karin Rågsjö (V) och Hans Hoff (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2016/17:3751 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen i och med propositionen har tagit det första steget mot en ny, mer effektiv, systematisk och långsiktigt hållbar funktionshinderspolitik vad gäller såväl inriktning som genomförande och uppföljning.

Vi konstaterar att regeringen i propositionen redovisar ett antal åtgärder som inom olika politikområden ska bidra till det nationella målet för funktionshinderspolitiken. Förutom åtgärder inom bl.a. transportområdet, samhällsplanering och it-politik läggs särskilt fokus på åtgärder inom områdena arbetsmarknad och utbildning, vilket vi välkomnar. Vi konstaterar även att regeringen presenterar en bredd av insatser och uppdrag som konkret ska bidra till kunskapsuppbyggnad och genomförande. Vi noterar särskilt att regeringen gör bedömningen att MFD bör få 13 miljoner kronor för genomförandet av funktionshinderspolitiken inom landsting och kommuner. Vidare välkomnar vi regeringens aviserade utredning om utformningen av ett stabilt och långsiktigt system för styrning och uppföljning av politikområdet.

Sammantaget anser vi att det omfattande arbete som pågår på området ger goda förutsättningar för ökat genomslag för funktionshinderspolitiken och att aktörer i samhället med detta som grund kommer att kunna bidra till att skapa ett samhälle som möjliggör delaktighet för alla – oavsett funktionsförmåga.

Med det anförda anser vi att det inte finns skäl för riksdagen att nu göra ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

3. Funktionshinderspolitikens utformning, punkt 3 (C)

av Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3750 av Anders W Jonsson och Per Lodenius (båda C) och avslår motionerna

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 86,

2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 89,

2017/18:1122 av Hanna Westerén (S),

2017/18:2188 av Maria Stockhaus (M) och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 112.

Ställningstagande

En av huvudinriktningarna för funktionshinderspolitiken måste vara hur fler kan få möjlighet att få ett arbete och studera. Att fler personer med funktionsnedsättning liksom andra grupper i utanförskap kommer i arbete eller utbildning är en av de viktigaste frågorna för att få ett samhälle som håller ihop. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett nytt förslag till inriktning för genomförandet av funktionshinderspolitiken med mer konkreta skrivningar och där man tar ett helhetsgrepp på frågan om utanförskapet bland personer med funktionsnedsättning.

4. Funktionshinderspolitikens utformning, punkt 3 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 86,

2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 89,

2016/17:3750 av Anders W Jonsson och Per Lodenius (båda C),

2017/18:1122 av Hanna Westerén (S),

2017/18:2188 av Maria Stockhaus (M) och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 112.

Ställningstagande

Det har hittills saknats ett genusperspektiv i funktionshinderspolitiken. I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning erkänns vikten av särskilda åtgärder för kvinnor med funktionsnedsättning. Jag anser därför att ett feministiskt perspektiv och åtgärder för ökad jämställdhet bör vara en del av funktionshinderspolitiken. Jag anser även att det ska genomföras en fördjupad kartläggning som fokuserar på situationen för kvinnor med funktionsnedsättning.

5. Funktionshinderspolitikens utformning, punkt 3 (KD)

av Emma Henriksson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 86,

2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 89 och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 112 och avslår motionerna

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2016/17:3750 av Anders W Jonsson och Per Lodenius (båda C),

2017/18:1122 av Hanna Westerén (S) och

2017/18:2188 av Maria Stockhaus (M).

Ställningstagande

Den kristdemokratiska politiken är förankrad i en människosyn som utgår från människans okränkbara värde och att alla människor är olika. Utifrån sina egna villkor ska alla ha rätt till full delaktighet i samhället, och personer med funktionsnedsättning ska ha likvärdiga levnadsförhållanden i förhållande till resten av befolkningen. Politiken ska fokusera på att förbättra tillgängligheten, utbildningsmöjligheterna och förankringen på arbetsmarknaden.

6. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, punkt 5 (L)

av Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:946 av Anders Österberg (S),

2016/17:1335 av Niclas Malmberg (MP),

2017/18:223 av Bengt Eliasson (L),

2017/18:2617 av Anders Österberg och Laila Naraghi (båda S) och

2017/18:3015 av Carl Schlyter (MP) samt

avslår motionerna

2016/17:1612 av Börje Vestlund (S) och
2016/17:3018 av Per Lodenius och Helena Lindahl (båda C).

Ställningstagande

Jag anser att Sverige bör anta FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som svensk lag. Att anta konventionen som svensk lag innebär att konventionen kan åberopas av myndigheter och domstolar. Det är enligt min mening nödvändigt när det gäller beslut om individers rätt till samhällsservice som påverkar individens möjligheter att nyttja mänskliga rättigheter och att få fri tillgång till samhället.

7. Insatser enligt LSS, punkt 6 (C, V, L, KD)

av Emma Henriksson (KD), Anders W Jonsson (C), Karin Rågsjö (V) och Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkandena 1 och 2,
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkandena 1 och 2,
2017/18:2942 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och
2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 118.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen skyndsamt bör ge ett tilläggsdirektiv till LSS-utredningen som innebär att grundintentionen i lagen säkras och att besparingskraven dras tillbaka. Vidare behöver tryggheten säkras på kort sikt för dem som just nu nekats stöd och hjälp, och regeringen bör därför enligt vår mening skyndsamt lägga fram förslag om förtydliganden om rätten till personlig assistans. Avslutningsvis anser vi att regeringen även bör göra en översyn av de samhällsekonomiska konsekvenserna av beviljande eller nekande av insatser inom LSS.

8. Grundläggande behov, punkt 8 (C, KD)

av Emma Henriksson (KD) och Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkandena 115 och 116.

Ställningstagande

Att utövande av föräldraskap inte räknas som grundläggande behov riskerar att medföra att en person måste avstå från att vara förälder eller fullt delaktig som förälder. Enligt vår mening är det inte heller rimligt att en person som har arbetsförmåga hindras från att arbeta på grund av avsaknad av personlig assistans eller annan insats inom lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, exempelvis ledsagning. Vi anser därför att regeringen bör ge ett tilläggsdirektiv till LSS-utredningen om att utreda förutsättningarna för att inkludera utövande av föräldraskap och arbete i de grundläggande behoven och om att inkludera utövande av arbete i de grundläggande behoven.

9. Ersättning från kommunen, punkt 9 (SD, C)

av Per Ramhorn (SD), Anders W Jonsson (C) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 16 och
2017/18:3764 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 1 och
bifaller delvis motion
2017/18:3206 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

När det gäller personer som har behov av 20 timmar assistans per vecka eller mindre är det kommunen som har ansvaret. I dagsläget har denna grupp inte

samma valfrihet som de som får sin assistans från Försäkringskassan. Trots att möjligheten att välja en alternativ utförare finns är timersättningen ofta så lågt satt att den inte räcker till att anlita någon annan assistans än den som kommunen erbjuder. Vi anser därför att regeringen bör se över hur personer som är berättigade till mindre än 20 timmar assistans ska få rättighet att välja utförare.

10. Ersättningssystem, punkt 10 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att ersättningssystemet för assistans i kommunerna bör ses över så att det blir lika i hela landet.

11. Daglig verksamhet, punkt 11 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Det är viktigt att ha någon form av meningsfull sysselsättning. Därför anser vi att regeringen bör se över möjligheten att vid behov få ha med sig sin personliga assistent i daglig verksamhet. Vidare bör regeringen enligt vår mening se över hur reglerna för daglig verksamhet kan bli mer flexibla. Avslutningsvis anser vi att regeringen även bör se över regelverket för daglig verksamhet och hur det kan ersättas.

12. Valfrihet, punkt 12 (S, MP, V)

av Anna-Lena Sörenson (S), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Mikael Dahlqvist (S), Jan Lindholm (MP), Kristina Nilsson (S), Karin Rågsjö (V) och Hans Hoff (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Vi konstaterar att regeringen i budgetpropositionen för 2018 tar upp utskottets tillkännagivande om valfrihet. Regeringen anför bl.a. att LSS-utredningen har i uppdrag att se över och analysera konsekvenserna av det delade huvudmannskapet för personlig assistans samt att analysera och lämna förslag på hur kostnader för personlig assistans kan ersättas träffsäkert och kostnadseffektivt. Regeringen bedömer således sammanfattningsvis att det inte finns skäl att gå vidare med ytterligare insatser och anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat. Vi delar regeringens bedömning att riksdagens tillkännagivande om valfrihet är slutbehandlat och anser därför att riksdagen bör avslå utskottets förslag.

13. Rätten till hjälpmedel, punkt 13 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 10–12.

Ställningstagande

Många människor behöver under delar av eller hela sitt liv använda sig av olika tekniska hjälpmedel för att kunna ta aktiv del av livet på samma villkor som andra. Vi vill öka valfriheten och underlätta vardagen för de som behöver olika hjälpmedel genom att införa fritt val som ett komplement till den vanliga förskrivningen av hjälpmedel. Vi anser även att systemet för hjälpmedel bör ses över så att tillgången på hjälpmedel blir likvärdig i hela landet och att det bör införas ett fritt val av hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning.

Vidare är det enligt vår mening viktigt att rätten till hjälpmedel även avser fritiden. Man ska kunna ha en aktiv fritid även om man har en funktionsnedsättning.

14. Förtydligande av hälso- och sjukvårdslagen, punkt 14 (SD, L)

av Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD) och Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att hälso- och sjukvårdslagen bör förtydligas när det gäller hjälpmedel. Det är tydligt i lagens förarbeten att skyldigheten att förskriva hjälpmedel bl.a. omfattar hjälpmedel för normala fritids- och rekreationsaktiviteter. Att kunna leva ett aktivt liv också på fritiden är en självklar del av ett värdigt liv och ofta nödvändigt för att på sikt kunna behålla hälsan. Vi anser därför att lagen bör förtydligas i den delen.

15. Likvärdig hjälpmedelsförskrivning, punkt 15 (SD, V)

av Per Ramhorn (SD), Karin Rågsjö (V) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:2942 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Det är i många fall helt avgörande för livskvaliteten och delaktigheten i samhället för en person med funktionsnedsättning att de hjälpmedel som behövs tillhandahålls. Enligt vår mening bör staten ta ett större ansvar än i dag för att förskrivningen av hjälpmedel ska fungera bättre och bli mer likvärdig

över hela landet. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att hjälpmedelsförskrivningen ska bli likvärdig.

16. Ledarhundar till synskadade, punkt 16 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2017/18:1698 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 och

2017/18:2618 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S).

Ställningstagande

I dag är det stor brist på ledarhundar till synskadade, och väntetiden är lång. Vidare har det statliga anslaget till ledarhundar legat stilla i många år samtidigt som veterinärkostnaderna och kostnaderna för valpar stigit kraftigt. Vi anser därför att regelverket för att få ledarhund snarast behöver ses över liksom det aktuella anslaget.

17. Teckentolk, punkt 17 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3749 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) och

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 6 och avslår motion

2017/18:52 av Lars-Axel Nordell (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att de trösklar som finns för personer med funktionsnedsättning sänks så att dessa personer kan komma i arbete och inte hindras av sin

funktionsnedsättning. En grupp som kan behöva mer stöd för att komma i arbete är personer som behöver teckentolk. Personer som behöver teckentolk har i dag svårigheter att få arbete utan stöd av någon arbetsmarknadsinsats. Därför anser vi att man bör undersöka möjligheterna att underlätta för personer som behöver teckentolk att komma in på arbetsmarknaden.

18. Hbtq-personer med funktionsnedsättning, punkt 18 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Situationen för hbtq-personer med funktionsnedsättning är en fråga som sällan uppmärksammas. Förtryckande normer i samhället innebär att dessa människor riskerar att drabbas av dubbel diskriminering. Ett första steg för ett ökat politiskt ansvarstagande är att undersöka och få grepp om situationen. Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till en kartläggning av situationen för hbtq-personer med funktionsnedsättning.

19. Bilstöd, punkt 20 (KD)

av Emma Henriksson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 119 och
avslår motion
2017/18:1520 av Lars Beckman (M).

Ställningstagande

Det reformerade bilstödet har nu tillämpats under en tid. Aktörer med kännedom om den nya tillämpningen har dock signalerat att den har stora negativa

konsekvenser för enskilda. Detta är oroväckande. Jag anser därför att regeringen snarast bör kartlägga effekterna av det reformerade bilstödet i fråga om målet att fler med bristande ekonomiska resurser ska ges möjlighet att ta del av stödet och därmed få ökad möjlighet till delaktighet i samhället.

20. Insatser för att förflytta sig, punkt 21 (SD, L)

av Per Ramhorn (SD), Christina Östberg (SD) och Bengt Eliasson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 3 och

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi vill se en bred översyn där man i ett sammanhang ser över de många olika insatser som finns för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig. Kollektivtrafiken, bilstödet och färdtjänsten är i stor utsträckning kommunicerande kärl och hänger samtidigt ihop med t.ex. ledsagning, hjälpmedel och parkeringstillstånd. Vi anser att en utredning bör se över hur olika insatser kan samverka och komplettera varandra för största möjliga delaktighet och självständighet för den enskilde. En sådan utredning bör även överväga bilstödet målgrupper.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (M)

Katarina Brännström (M), Jenny Petersson (M), Ann-Britt Åsebol (M) och Eva Lohman (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till vårt tidigare ställningstagande i bl.a. betänkande 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning. Vi vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (SD)

Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning. Vi vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (C)

Anders W Jonsson (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning. Jag vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (L)

Bengt Eliasson (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning. Jag vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 22 (KD)

Emma Henriksson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU8 Stöd till personer med funktionsnedsättning. Jag vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

6. Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken (KD)

Emma Henriksson (KD) anför:

Jag vill i detta sammanhang påminna om att Kristdemokraterna i sin budget för 2018 avsatte medel för kostnader för statlig assistansersättning (mot. 2017/18:3750). Motionsyrkanden om detta kommer därför att behandlas i betänkande 2017/18:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken:

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om mål och inriktning för funktionshinderspolitiken (avsnitt 5.1 och 5.2).

Följdmotionerna

2016/17:3749 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att underlätta anställning av personer i behov av teckentolk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3750 av Anders W Jonsson och Per Lodenius (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett nytt förslag till inriktning för genomförandet av funktionshinderspolitiken med mer konkreta skrivningar och där man tar ett helhetsgrepp på frågan om utanförskapet bland personer med funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3751 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L):

1. Riksdagen beslutar att godkänna vad som föreslås i motionen om mål för funktionshinderspolitiken.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett samlat helhetsgrepp gällande funktionshinderspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tilläggsdirektiv till LSS-utredningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt lägga fram förslag om förtydliganden om rätten till personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en bred utredning om de olika insatser som finns för att göra det lättare

för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:748 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett feministiskt perspektiv och åtgärder för ökad jämställdhet bör vara en del av regeringens kommande strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en del av regeringens kommande funktionshindersstrategi bör vara att det ska genomföras en fördjupad kartläggning som fokuserar på situationen för kvinnor med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en kartläggning av situationen för hbtq-personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målet för funktionshinderpolitiken och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:946 av Anders Österberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att anta Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26) som svensk lag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1335 av Niclas Malmberg (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inarbeta Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26) i svensk lag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1612 av Börje Vestlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Sverige ska leva upp till artikel 33 om oberoende granskning av konventionen

om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3018 av Per Lodenius och Helena Lindahl (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast se över hur Sverige ska uppfylla artikel 19 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning vad gäller möjlighet och stöd för personer med funktionsnedsättning att själva välja bostadsort och bostad och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3305 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

89. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målet för funktionshinderspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:52 av Lars-Axel Nordell (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ta ansvar för att snarast möjligt rätta till den uppenbara regionala snedfördelningen i statsbidraget till teckenspråkstolkning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:223 av Bengt Eliasson (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26) som svensk lag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:720 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om LSS och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1122 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om funktionsvariationsperspektiv på alla politikområden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1396 av Lars Mejern Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intentionerna bakom LSS-lagstiftningen ska gälla och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1478 av Margareta Larsson (-):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkningar av personal anställd i all verksamhet under LSS och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1520 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av bilstödet för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att man ska ta fram gemensamma nationella riktlinjer för transport av brukare och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra den 65-årsgräns som finns i målgruppsreglerna så att rätten förlängs till minst 67 år eller så länge som man förvärvsarbetar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försäkringskassan inte bör kunna kräva försäkringstagaren på kostnadsförslag från minst två olika fordonsanpassningsföretag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1646 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regeringen ser över möjligheten att implementera ett nytt system där inte alla personer med funktionsnedsättning måste ompröva sin assistansersättning efter två år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett införande av en samordnande koordinator för familjer med ett eller flera barn med funktionsnedsättning eller särskilda behov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska få det stöd de behöver i form av personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att undersöka möjligheterna att underlätta för personer i behov av teckentolk att komma in på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att öppna upp möjligheten att vid behov få ha med personliga assistenter i daglig verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att se över hur reglerna för daglig verksamhet kan bli mer flexibla och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regeringen ser över regelverket för daglig verksamhet och dess ersättning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att öka valfriheten och underlätta vardagen för de som behöver hjälpmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att systemet för hjälpmedel ses över så att tillgången till hjälpmedel blir likvärdig i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att rätten till hjälpmedel även avser fritiden för de med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att man bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att arbeta fram nationella riktlinjer för hjälpmedel för att säkerställa att dessa erbjuds på lika villkor och enligt en nationell prissättningsmodell som ska gälla över hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regelverket för att få ledarhund ses över liksom anslaget och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ersättningssystemet för assistans ute i kommunerna ses över så att det blir lika i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att brukare med assistansbehov själva ska kunna välja vem de vill ha som personlig assistent och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att regeringen ser över utformningen av LSS-insatserna för att säkerställa att det bedöms likvärdigt över hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1698 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om problemet med brist på ledarhundar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1750 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, årligen, i samband med budgetpropositionen ska redovisa resultaten av utvecklingen mot identifierade inriktningsmål samt delmål för arbetet med de förbättrade villkoren för människor med funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2188 av Maria Stockhaus (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inför en kommande reviderad strategi för funktionshinderspolitiken göra en översyn av de delar av strategin som rör arbetsmarknaden för att ge fler människor med funktionsnedsättningar fler och snabbare möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2617 av Anders Österberg och Laila Naraghi (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26) som svensk lag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2618 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förstärka utbildningen av ledarhundar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2689 av Sultan Kayhan m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas en telefonsupport för personer med funktionsnedsättning och äldre som har svårigheter att använda internet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2874 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att skärpa kontrollerna i fråga om assistansersättning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tilläggsdirektiv till LSS-utredningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt lägga fram förslag om förtydliganden om rätten till personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga hälso- och sjukvårdslagen vad gäller hjälpmedel och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra mobilitetsstöd obligatoriskt för kommuner och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om informationsinsatser om mobilitetsstöd och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en bred översyn av de offentliga insatserna för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2942 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör presentera ett tilläggsdirektiv till den pågående LSS-utredningen som innebär att grundintentionen i lagen säkras samt att besparingskraven dras tillbaka och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att hjälpmedelsförskrivningen ska bli likvärdig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ som tar fasta på behovet av kompetensutveckling inom kommunens funktionshindersomsorg, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2983 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försäkringskassans bedömning ska gälla även om behovet understiger 20 timmar i veckan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3015 av Carl Schlyter (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (SÖ 2008:26) till svensk lag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3099 av Eva Lohman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om folkhälsoproblem för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3133 av Eva Lohman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av stödet till hörselinstruktörer i syfte att hörselinstruktörerna ska kunna nå ut till fler, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3206 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna LSS och rätten för den som har personlig assistans att välja utförare av assistansen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

112. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om målet för funktionshinderspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skyndsamt fastställa en ändamålsenlig utformning av assistansersättningen och tillkännager detta för regeringen.
115. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tilläggsdirektiv i den nu pågående LSS-utredningen angående att utreda förutsättningarna för att inkludera utövande av föräldraskap och arbete i de grundläggande behoven och tillkännager detta för regeringen.
116. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tilläggsdirektiv i den nu pågående LSS-utredningen angående att utreda förutsättningarna för att inkludera utövande av arbete i de grundläggande behoven och tillkännager detta för regeringen.
118. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av samhällsekonomiska konsekvenser av beviljande eller nekande av insatser inom LSS och tillkännager detta för regeringen.
119. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera det reformerade bilstödet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3764 av Per Lodenius m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur personer som är berättigade till mindre än 20 timmar assistans ska få rättighet att välja utförare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att avskaffa tvåårsomprovningarna av assistansersättning för personer som har en oförändrad funktionsnedsättning sedan tidigare omprovning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försäkringskassans uppdrag att säkerställa rätten till en personlig

kontakt för assistansberättigade ska förtydligas och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en verksamhet med samordnare för familjer där ett eller flera barn har en funktionsnedsättning kan införas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur familjer med barn med behov av avancerad vård i hemmet garanteras assistans och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
22. Motioner som bereds förenklad		
2017/18:720	Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S)	
2017/18:1478	Margareta Larsson (-)	
2017/18:1584	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	15–17
2017/18:1646	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	1–3, 13 och 18
2017/18:2874	Edward Riedl (M)	
2017/18:2899	Bengt Eliasson m.fl. (L)	10 och 11
2017/18:2942	Maj Karlsson m.fl. (V)	3
2017/18:2983	Gunilla Nordgren (M)	
2017/18:3099	Eva Lohman (M)	
2017/18:3133	Eva Lohman (M)	
2017/18:3750	Emma Henriksson m.fl. (KD)	113
2017/18:3764	Per Lodenius m.fl. (C)	2–5

BILAGA 3

Trafikutskottets yttrande 2017/18:TU2y

Inriktning för funktionshinderspolitiken

Till socialutskottet

Socialutskottet beslutade den 19 september 2017 att ge trafikutskottet tillfälle att senast den 17 oktober 2017 yttra sig över proposition 2016/17:188 Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken samt motioner som väckts med anledning av propositionen.

Trafikutskottet begränsar yttrandet till de delar i propositionen som berör trafikutskottets beredningsområde samt motion 2016/17:3752 (L) yrkande 3.

Trafikutskottet anser att socialutskottet bör avstyrka motionsförslaget.

I yttrandet finns en avvikande mening (L).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen redovisar regeringen sin funktionshinderspolitik som utgår från Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Regeringen framhåller att funktionshinderspolitiken är en del i arbetet för ett mer jämlikt samhälle, där människors olika bakgrund eller förutsättningar inte ska avgöra möjligheten till delaktighet i samhället. I propositionen lämnas förslag till ett nytt nationellt mål för funktionshinderspolitiken med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt. Vidare föreslås en ny inriktning för genomförandet av funktionshinderspolitiken som ska ersätta den nuvarande inriktningen. Regeringen föreslår även ett antal åtgärder som syftar till att bidra till det nationella målet för funktionshinderspolitiken.

Trafikutskottets beredningsområde berörs huvudsakligen i två avsnitt: 7.3 It-politiken och 7.4 Transporter.

It-politiken

Regeringen påminner om att det övergripande it-politiska målet bl.a. innebär att alla som vill ska kunna använda digitaliseringens möjligheter, oavsett personliga förutsättningar som t.ex. funktionsnedsättning. Regeringen pekar också på att Post- och telestyrelsen (PTS) har ansvar för att säkerställa att alla, inklusive personer med funktionsnedsättning, har tillgång till elektroniska kommunikationstjänster och att myndigheten därför även upphandlar sådana kommunikationstjänster som anses vara av särskild vikt för personer med funktionsnedsättning, t.ex. bild- och texttelefoni. PTS ska vidare främja utvecklingen och användningen av elektroniska kommunikationstjänster för personer med funktionsnedsättning och har inom ramen för detta anordnat innovationstävlingar inom området sedan 2010.

Regeringen bedömer i propositionen att PTS bör få i uppdrag att inrätta ett antal användarråd för att öka kunskapen om aktuella behov hos användargrupper och att identifiera hinder för att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska få tillgång till information och kommunikation. Vidare bör relevanta åtgärder identifieras i syfte att öka den digitala delaktigheten.

Regeringen bedömer även att PTS bör få i uppdrag att redovisa hur verksamhet som finansieras av anslaget 2:2 Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade i budgetpropositionen för 2017 bidrar till att uppfylla regeringens jämställdhetspolitiska mål. Regeringen framhåller att kunskaperna om hur jämställdhetsperspektivet tillämpas behöver öka.

Transporter

I propositionen pekar regeringen bl.a. på att arbetet med att öka tillgängligheten inom transportområdet pågår kontinuerligt inom transportmyndigheterna och att åtgärder för att förbättra verksamheten beslutas och vidtas fortlöpande.

I propositionen gör regeringen bl.a. bedömningen att Myndigheten för delaktighet (MFD) bör få i uppdrag att analysera kvaliteten i utförandet av färdtjänstresor. Om analysen visar att åtgärder behöver vidtas för att förbättra kvaliteten, bör förslag på sådana åtgärder lämnas.

Regeringen bedömer även att Trafikanalys bör få i uppdrag att kartlägga hinder för tillgänglighet och användbarhet inom kollektivtrafiksystemet för personer med funktionsnedsättning. I propositionen gör regeringen bedömningen att trots positiv utveckling på området i form av ökat antal tillgängliga tåg- och busstationer behöver åtgärder vidtas för att kartlägga hinder för tillgänglighet från ett s.k. hela-resan-perspektiv. Det kan gälla t.ex. information, gångmiljö, hållplatser, trafiksystem, fordon och service.

Motionen

I motion 2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 3 efterfrågas en bredare översyn, där man i ett sammanhang ser över de många olika insatser som finns för att göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig. Motionärerna pekar på att kollektivtrafiken, bilstödet, mobilitetsstödet och färdtjänsten i stor utsträckning är kommunicerande kärl och samtidigt hänger ihop med t.ex. ledsagning, hjälpmedel och parkeringstillstånd. I motionen framhålls att en alltför snål tilldelning av parkeringstillstånd, eller avgiftsbeläggning av parkering för personer med funktionsnedsättning, i praktiken gör en anpassad bil svårare att använda. En utredning bör därför se över hur olika insatser kan samverka och komplettera varandra för största möjliga delaktighet och självständighet för den enskilde.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla betydelsen av de angelägna frågor som regeringen behandlar i propositionen. Utskottet anser att åtgärder dels för att göra kollektivtrafiken användbar för personer med funktionsnedsättning, dels för att främja den digitala delaktigheten i grunden är demokratifrågor, dvs. det handlar om att skapa möjligheter för alla att på lika villkor arbeta, studera och delta i olika aktiviteter i samhället.

Alla som vill ska kunna ta del av digitaliseringens möjligheter. Det är därför av stor betydelse att arbetet för att främja digital delaktighet bedrivs brett och aktivt. I propositionen aviserar regeringen bl.a. att PTS bör få i uppdrag att inrätta ett antal användarråd för att öka kunskapen om aktuella behov hos användargrupper och att identifiera hinder för att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra ska få tillgång till information

och kommunikation. Vidare bör relevanta åtgärder identifieras för att öka den digitala delaktigheten. Mot ovanstående bakgrund välkomnar utskottet ett sådant uppdrag till PTS. Utskottet kan konstatera att det görs omfattande insatser på området men att det fortfarande finns behov av åtgärder för att främja en ökad digital delaktighet bland delar av befolkningen.

Frågor om färdtjänst och tillgänglig kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning har hög prioritet för trafikutskottet. Det var också mot den bakgrunden som trafikutskottet den 21 februari 2013 beslutade att genomföra en uppföljning av resultaten av statens insatser för att förbättra transportsystemets tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Uppföljningen Hela resan hela året! – En uppföljning av transportsystemets tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning (2013/14:RFR5) visar att det fortfarande finns många hinder som försvårar resandet. Utskottet konstaterade att det görs olika insatser för att öka tillgängligheten, men att detta arbete i många delar inte är samordnat, och att det finns mycket kvar att göra. Uppföljningen visade också att det ser olika ut i olika delar av landet och att det finns oklarheter i regelverket som därför också tolkas olika. Vidare framgår det av utskottets uppföljning Kollektivtrafiklagen – en uppföljning (2015/16:RFR14) att begreppet ”fullt tillgängliga” i lagen bör preciseras och att vissa problem med samordning och ansvar för funktionshindersfrågorna inom kollektivtrafiken bör ses över. Utskottet har tidigare framhållit bl.a. i betänkande 2016/17:TU1 att det är angeläget att regeringen – med utgångspunkt i de problem som uppmärksammades i utskottets rapport Hela resan hela året! – återkommer till riksdagen med en mer utförlig redovisning av vilka insatser som görs och vilka resultat som uppnås. Utskottet ser därför mycket positivt på att flera av de iakttagelser som utskottet gjorde i samband med nämnda uppföljningar bör kunna komma att beröras i de uppdrag som aviseras i den här behandlade propositionen. I sammanhanget vill utskottet även, liksom det tidigare har gjort, lyfta fram att den anpassning som är nödvändig för somliga också oftast gör det lättare för alla. Utskottet har även tagit del av att en särskild utredare har fått i uppdrag av regeringen att analysera reglerna för särskilda persontransporter, som exempelvis färdtjänst. Utskottet välkomnar skrivningarna i propositionen om att det aviserade uppdraget till MFD och den nyss nämnda utredningen samordnar sina överväganden och förslag.

Med anledning av motionsförslaget vill utskottet även lyfta fram att riksdagen i december 2016 antog propositionen Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling (prop. 2016/17:21) där regeringens prioriteringar och ekonomiska ramar för transportinfrastrukturen för 2018–2029 anges. I propositionen framhålls tillgänglighet och vikten av bl.a. universell utformning och myndigheternas kunskap om funktionsnedsättningar. Det framhålls bl.a. att en mångfald av resenärer med olika förutsättningar och behov ställer höga krav på ett tillgängligt samhälle och att det är viktigt att samtliga trafikslag och transportsystemet som helhet utvecklas och anpassas så att alla kan använda

det. I betänkande 2016/17:TU4 välkomnade utskottet att frågorna om tillgänglighet har hög prioritet för regeringen och framhöll att det avser att följa utvecklingen noga. Utskottet har vidare tagit del av att det i Trafikverkets förslag till nationell plan för transportsystemet 2018–2029 bl.a. anges att planförslaget innebär en fortsatt positiv utveckling mot det transportpolitiska funktionsmålet när det gäller de delar som Trafikverket ansvarar för. Utskottet vill också framhålla att regeringen hösten 2016 beslutade om två förordningsändringar för att motverka fusk med och missbruk av parkeringstillstånd. Den ena ändringen i förordningen (1982:198) om flyttning av fordon i vissa fall gör det lättare för kommunerna att flytta fordon som använder ett ogiltigt parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Den andra ändringen, i förordningen (1976:1128) om felparkeringsavgift, höjde det högsta beloppet på en felparkeringsavgift som en kommun kan ta ut till 1 300 kronor. Ändringarna ger kommunerna förbättrade förutsättningar att bedriva en effektiv parkeringsövervakning samt minskar incitament till fusk och missbruk av parkeringstillstånd.

Utskottet ser avslutningsvis mycket positivt på att det viktiga arbetet med att utveckla färdtjänsten och öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning fortsätter. Utskottet välkomnar mot den bakgrunden de aviserade uppdragen till Trafikanalys och MFD. Med hänsyn till dessa uppdrag och till övrigt pågående arbete anser inte utskottet att det finns skäl att ta något initiativ i enlighet med vad som begärs i motionen. Motionsförslaget bör därför avstyrkas.

Stockholm den 17 oktober 2017

På trafikutskottets vägnar

Jessica Rosencrantz

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Rosencrantz (M), Pia Nilsson (S), Suzanne Svensson (S), Edward Riedl (M), Lars Mejern Larsson (S), Tony Wiklander (SD), Sten Bergheden (M), Leif Pettersson (S), Anders Åkesson (C), Jasenko Omanovic (S), Nina Lundström (L), Emma Wallrup (V), Robert Halef (KD), Johan Andersson (S), Erik Ottoson (M), Jimmy Ståhl (SD) och Lorentz Tovatt (MP).

Avvikande mening

Tillgängliga kommunikationer (L)

Nina Lundström (L) anför:

Jag anser liksom utskottsmajoriteten att åtgärder dels för att göra kollektivtrafiken användbar för personer med funktionsnedsättning, dels för att främja den digitala delaktigheten i grunden är demokratifrågor, dvs. det handlar om att skapa möjligheter för alla att på lika villkor arbeta, studera och delta i olika aktiviteter i samhället.

När det gäller de aviserade uppdragen till Trafikanalys och Myndigheten för delaktighet vill vi liberaler dock se en bredare översyn, där man i ett sammanhang ser över de många olika insatser som finns för att göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att förflytta sig. Jag anser således att kollektivtrafiken, bilstödet, mobilitetsstödet och färdtjänsten i stor utsträckning hänger ihop med varandra, men också med t.ex. ledsagning, hjälpmedel och parkeringstillstånd. Som exempel kan nämnas att en alltför snål tilldelning av parkeringstillstånd, eller avgiftsbeläggning av parkering för personer med funktionsnedsättning, i praktiken gör en anpassad bil svårare att använda.

Jag anser därför att det bör tillsättas en utredning som har i uppgift att se över hur olika insatser kan samverka och komplettera varandra för största möjliga delaktighet och självständighet för den enskilde. Jag vill även peka på att trafikutskottets uppföljning Hela resan hela året! – En uppföljning av transportsystemets tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning (2013/14:RFR5) visar att det fortfarande finns många hinder som försvårar resandet. Vidare visar uppföljningen att det görs olika insatser för att öka tillgängligheten, men att detta arbete i många delar inte är samordnat, och det finns mycket kvar att göra.

Jag anser därför att socialutskottet bör tillstyrka motion 2016/17:3752 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 3.